Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 13 АВГУСТ, 1988 ШУ. ★ № 97 (7600). ★ Мах 3 кеп.

ХЬУВКЪАМ-88

КІИ-МАРСА ТІЕХХЬАРА МУЛАШ

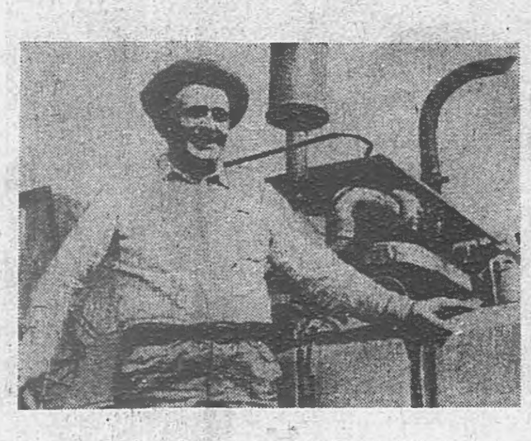

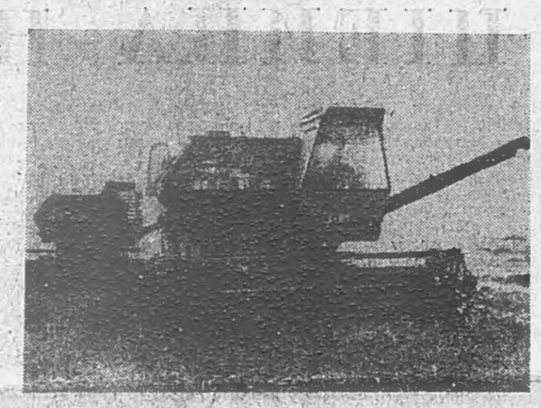

ХІанзалца шоаш кІи-марсхошта яьча халонах дехке яьлча санна Іурре а лоамаашта тІехьашка дІахьулъеннаяр морхаш, сигале цІен а яь. Цох сакхийна комбайнераш а ханал хьалха сома а баьнна кхашка бахар. Тхир дІадоаллаше а болх дІаболабергболаш — оза езача фент дІатІаэза, даьтта хьекха, доагор чудетта кийчйир цар шоай 21 агрегат.

— Шоашта ма гой шоана ди мишта хила гІерташ да, — аьлар кІи-марса отряда начальника, совхоза керттерча агронома Чумаков Мухьмада.

Кхы дІахо дашха дезаш хиланзар агронома дешаш. Ца хаддаш делхача догІаша болх лерттІа хьа ца байташ хьабоагІа уж шоаш а бар цу денга сатесса.

Цхьан командах санна доладелар дехьа а сехьа а моторий, тата. ХІаьта а кхашка долха наькъаш тайп-тайпара хилар комбайний, хІана аьлча, хьалха мо «гІаргІурай» хьисапе — цаІ шоллагІчоа тІехьа а йолаш яха йиш яц цар. Михо, догІаша кега а даь ферта мо Іодижа улл кІа. Лаьттах «церташ» хьекха еза комбайнай цІенагІа из хьаэца гІерташ. Цу тІа, цхьан метте кхеста езаш а хул. Шо-шоай участкаш я цар «Экажевский» совхозе санна. Цудухьа болх дикагІа дІа а бода, хІаьта цІенагІа ялат чуэцар малав а хов. Вешта цу гІулакха-м дукха сагота хила безаш бац укхазара халкъа тІахьожамхой. Шоашта могар ду комбайнараша ма хулла цІенагІа из хьалъэца а арда а гІерташ. ХІана аьлча, цкъа-дале, кхом а хет царна шоаш сел хала кхедьача ялатах; шозлагІдале, центнераш дукхагІа хиларга хьежжа мара цар алапи лакх а лац. Центнераш Іоаеча хьалхле лелаеш дукха комбайнераш ба. Царех ба йоккха опыт йола мастераш Теркакиев Ахьмад, Кантышев Іийса, Чумаков Яхьъя, Газиков Микаьил, Дзауров Салман, кхыбараш.

— Укх шерара центнераш цхьаккха шера хинначарца нийсъе йиш яц, — аьлар Теркакиев Ахьмада. — ГІомара юкъера дошув санна хала лехьадеш фийгаш да яраш.

Да а да уж дошо фийгаш, дошо канаш. Сиха юз бункераш. Цхьайолча моттигашка 30—35 центнерага дІакхоач гектара лу ялат. Къаьстта дика хьийкъад къаьна механизатора Евкуров Лахана кулгалдеча бригадера 550 гектар кІа. Сов низ болаш хиларах михо а дукха дожадьдац из. ХІаьта оасара баьцех а кхычарел цІенагІа да. Цудухьа сихагІа лел цу тІа комбайнаш. Сиха уд кхашкара токе ялат йица йолха машинаш. Юкъ-юкъерча машинаш тІа цІе байракхилгаш ягІа. Уж я Олигов ГІапура, Беков Исхьакха, Аушев Ахьмада, Арчаков Хьажмурда, Озиев Аюпа машинаш. Ялат дІадахьара шоай дийнахьара нормаш дуккха тІехкхоачашъю цар.

Сатийна, хьаде хІама доацаш саг лелац кхашка хьалха мо. Хьалха-м уполномоченеш тІахьожамхойн дукхагІа хулар ялат чуэцаш боахкарел. ТІаккха бе канаш а хьекхадеш, фо детташ кІа дегадеш кхай юкъе лелар малий? ДІатехкача, из хиннаяр хІаьтта юртбоахама институт а яьккха укхаза балха хьахьожаяь кьона йоІагроном Р. Богатырева. Фуна лаьрхІа кІа дола участкаш комбайнерех «лораеш» я из. Фуна лаьрхІа оарда ялат массанега чуэдийта а хІаьта кхычунца вІашагІъэде а йиш яц. ЦІе зигаш хьерчадаь гІажилгаш а йотІаш уж фуна участкаш хьакъоаста а йий кхай тІарча штаба начальник волча йода из, дикагІбола комбайнараш бахийта цига ала. ТІаккха цар оарда кІа хьакхухьаргдолча шоферий цІераш а машинай номераш дІа а язйий центральни хьатта йода. ТІаккха цун гаьннара хьожжаше а хов: фуна кІа дахьаш ена машина малагІ я а, из Іо мичахьа доассадайта деза а. Шийчул бехктокхамегІа а халагІа а болх хетац Римайна, кхоана хургболча хьувкъама керттера лард я цо лораер.

Хьалъюоаш латт совхоза фуна ялатий складаш. ЦІендаь, докъадаь мара дІачухьоц из цига. Мукх хьогге а дІаоттабаьб. ХІанз — фуна кІа доладеннад. 1120 тонн Іалашде деза из укх шера. Аханел совгІа чутесса даьннад.

...Ди чакхдаьлар, Сайре баьдлуш йоагІа. Итогашка хьеж тхо. 673 тонн кІа хьатта дІадахьийтар комбайнераша цу дийнахьа. Хьалха дІаихача деношкачул 3-зза дукхагІа. Иштта лакха хилар цу дийнахьара комбайнерий къахьегама овсарле чуийцача ялата гектарашка диллача а. 294 гектар хулача кхай тІара чуйцар цар из. ХІанз чуэца дисар 400—500 гектар хиллал мара дац — кхаь-диъ дийнахьа бе болх.

Айлуш йоагІа совхозе паччахьалкхенга ялат дІадалара темпаш а.

Иштта дІаберзаш латт совхозера укх шерара вІалла ца хиннача тайпара хала кІи-марс.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

СУРТАШ ТІА: кІи-марса турпалхо комбайнер М. Дзауров; комбайнаш — кхашка; кхашка дІа-хьа лелача кухнера повараш Т. Дугиевах З. Евкурова механизатораштА делкъийна даа хІама кийчдеш ба.

В. ЮНЦЕВИЧА сурташ.

Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене болхлоштА Нохч-ГІалгІай АССР АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялАрах дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дуккхача шерашка гІишлош еча беркате болх барахи общественни вахаре хьинаре дакъалацарахи Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Абубакарова Малика Хамидовнана — Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене № 2 йолча гІишлон - монтажни управлене штукатура.

Албогачнева Мухьмад-Разе Заремана — Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене № 105 йолча дІа-хьа лелача механизированни колонна штукатурний бригада бригадира.

Джабранлов Іайнды Исрапловича — Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене «Чечингстройтранс» производственни автотранспортни объединене АТХ-5 мастера.

Михайлов Валентин Михайловича — Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене механизаце управлене бульдозера машиниста.

Сайфулаева Заира Магомедовнана — Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене жилищно-коммунальни контора штукатура-маляра.

Сасаева Займанена — Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене специализированни гІишлон - монтажни управлене наькъа болхлочоа.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1988 шера 10 август.

Нов. Ж. Ж. ГАКАЕВНА Нохч-ГІалгІай АССР АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялАрах дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Іилма - педагогически беркате болх барахи общественни вахаре хьинаре дакъалацарахи Нохч - ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Гакаев** Жабраил Жоколаевича — Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен университета КПСС историе кафедра доцента.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1988 шера 10 август.

Нов. А. А. ГУЧИГОВНА Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялАрах дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республике физкультурен спорти дегІайолаеча доккха дакъа лацарахи общественни вахаре хьинаре дакъалацарахи Нохч - ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Сийлен грамота лойла **Гучигов** Ахмед Алиевича — Нохч-ГІалгІай АССР Госкомспорта председателА заместителА.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1988 шера 10 август.

КПСС ОБКОМЕ

ТІЕХЬАВИСА ЦХЬАННЕ А БОКЪО ЯЦ

Ахшера а ворхІ бетта а итогегІа республика промышленни предприятей болх дІа мишта бода, «паччахьалкхен предприятех (объединенех) долча СССР Закона хьалашка предприятеша беча балхах бола» 1988 шера 22 апреле-ра КПСС обкома бюро сонам кхоачашбара даьр фуд? Цунах дийцар укх шера 10 августе парте обкоме хиннача совещане. Цига дакъалоацаш бар КПСС райкомий, горкомий секретараш, цхьайолча объединеней, заводий кулгалхой, парткомий секретараш.

Цу хьакъехьа беча балхах йола информаци а еш къамаьл дир КПСС обкома промышленно - транспортни отдела заведующе Ю. В. Кузнецова.

Цига ладийгІар «Электроинструмент» яхача назрановски завода директора Х.-М. С. Тамасханова, «Терек» яхача мебельно - дахчан хІамаш еча объединене генеральни директора С. В. Макаева, «Вторчермет» яхача предприяте директора В. А. Бубликова, Карабулакски химреагентий завода директора И. В. Лысенкос, ниитта кхычар яьча отчеташка. Цар кулгалдеча коллективашка хаІнз а тІатеІІа болх бац, мела пайда эц радикальни экономически реформа таронех. Бокъонца йола хозрасчет яц, хийцца юкъехкувлац наьха къахьегами луш дола алапеши вІаштІехьдахара формаш. Цу дерригне гІулаках къахьегама овсарле лохъярга, договорах продукцена поставкаш елга юкъагІдаккхарга, брак яр бахьан долаш доккха зе дарга кхоачадаьд.

Совещане къамаьлаш дир: КПСС Сунженски райкома шоллагІча секретара В. П. Кардаильске, КПСС Старопромысловски райкома шоллагІча секретара Х. М. Дзейтова, раднотехнически завода парторганизаце секретарА С. В. Елькина, иштта кхычар.

Совещане итогаш еш, КПСС обкома секретара В. А. Алехина теркам тІаэзар, цхьабола боахамий партийни кулгалхой къаьнарча Іаьдалагіа болх беш хилара, массанахьа а хозрасчет юкъейоалаяра, боахам лелабара экономически методашка хаьдда довлара йоагІа йоакхо ца еш хилара. Предприятех (объединенех) долча СССР Закона къахьегама коллективашта йоккхий бокъонаш лу наьха шоай къахьегамах хьахулачунца бола материальни безам мамогга лакхбара. МайрагІа юкъехкувла еза хозрасчет, коллективни, бригадни подрядаш, цхьайола подразделенеш кооперативашта арендагІа дІатела еза. Къамаьл даьчо белгалдаькхар, лоацца хана тІехьадисар дІадоаккхаргдола, къамаьл доацаш продукци йохкара, къаьстта договорни декхарегІа поставкаш яра йис беттеи шереи планаш кхоачашъелга Іалашдергдола де дезараш тІаэца дезаш хилар.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргІанара заседани хилар. Цига дийцар «БархІаэзлагІа хержача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаташеи массазарча комиссеши 1988 шера НГІАССР йола Паччахьалкхен плани бюджети кхоачашъяра янна предложенеш, рекомендацеш, замечанеш кхоачашъелга мишта латт» яхача дешага. Цига доклад йир республика Министрий Совета председателА хьалхарча заместителА, НГІАССР Паччахьалкхен планови комитета председателА А. А. Мальсагова, содоклад йир НГІАССР Лакхехьарча Совета Плановобюджетни комиссе председателА, депутата В. А. Куценкос.

Президиумо белгалдаькхар, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совето, министерстваша, паччахьалкхен комитеташеи ведомствашеи, союзни, республикански министерваштА чуйоагІача объединненешеи предприятешеи, горрайисполкомашеи массазарча комиссешеи депутаташеи енна рекомендацеши предложенеши, замечанеши кхоачашъяра хьаьда болх белга.

Кхачан программа кхоачашъяра, халкъа эша товараш арахецара, наха баха цІеноши соцкультбыта объекташи хьалъяра, кхомбара режим чІоагІъяра йолча комиссе енна рекомендацеш кхоачашъяра дешаш хоадам боллаш къестаду паччахьалкхен органаша.

Цу дерригнеша тешал ду, НГІАССР экономически социальнии дегІаяра Паччахьалкхен план кхоачашъяра аьттув болга. Республика кхоачашъьлй укх шера 6 бетта хьайбай продукци эцара, халкъа эша товараш арахецарен цхьадолча кхыча хьокхамегІа йолеи Паччахьалкхен план.

Цунца цхьана плани бюджети кхоачашъяра итогий анализо хьагойтачогІа, массазарча комиссешеи депутаташеи енна предложенеши рекомендацеши кхоачашъеча цІенхаштта кхоачамбоацараш да хІанз а. НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаькхар, цхьайолча министерстваша, ведомствашА, предприятеша, советски органаша долашдола кхоачамбоацараш дІадахара ма эшша практически гІулаккхаш ца делга, чурча резерваех кІезига пайда эцалга. Іилманнеи техникане карагІдаьннарий дикагІа йола методаш производствана юкъейоалаелга тІехьадусалга хилийтад НГІАССР Госагропромо, НГІАССР хиннеи мелиорацеи министерствас, НГІАССР хьун боахама министерствас. Промышленни продукце боарами, къахьегама овсарле лакхлулгеи ше хьалхагІа хиннача моттиге латт.

Комиссеша енна рекомендацеш йизза кхоачашъяьяц Къулбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене а, «Чечингавтотранс» яхача Нохч - ГІалгІай территориальни объединене а. Цар йизза кхоачашъяьяц мовхьаши нахи дІа-хьа кхувлареи транспортни средствах бизза пайда эцарен планаш.

Керттера фондаш балха юкъейоалаяра план кхоачашйиц гІишлон организацеша. 1988 шера хьалхарча ах шера эксплуатаце шера дІадала дезачарех 20 процент мара дІаденнадац, наха чубаха цІеноШ, амбулаторно - поликлинически учрежденеех — 19, деша даха ха йоацача берий учрежденеш — 9, клубаш культура цІеноши — 16 процент мара кхоачашъяьяц план.

Мах бара министерстаи, Респотребсоюзеи, наха гІулакхаш деча Министерстваи йизза кхоачаш йиц, массазарча комиссей рекомендацеши депутатий предложенеши.

«Грознефтеорг синтез», «Грознефть» производственни объединненешеи, «Красный молот» яхача заводои кхоачашйиц Іалам лорадара тІаерзаяь йола массазарча комиссеша енна рекомендацеш чакхъяхара йола мероприятеш.

Белгалдаьхача кхоачамбоацараша тешал ду республика Министрий Совето, министерстваша, ведомствАша, предприятешеи кхыйолча паччахьалкхен органашеи КПСС XIX Ерригсоюзни конференце дІадехарашка хьежжа доацаш да стили методаши балха юкъейоалаеи деш дола хувцамаш.

Президиум иштта хьежар харжархоша тКъоазалагІа хержача моттигерча Советий халкъа депутаташка денна наказаш кхоачашделга мишта латт».

Цу хьакъехьа тІаийцача соцам тІа белгалдаькхад Сунженски района халкъа депутатий Советаша КПСС XXVII съезда решенеех ког гІортолга а еш, конституционни дІадехарашка хьежжа шоай район социально-экономически дагІайоалаяр сихдаь дІахьош хилар.

ДукхагІа йолча халкъа депутатий Советаша наказаш кхоачашдара мероприятеш чІоагІъяьй. Исполкомаша къахьегама коллективашца цхьана наказаш кхоачашдара материальнии къахьегамен ресурсаш лех.

Цунца цхьана Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаькхар района халкъа депутатий Советий болх КПСС XXVII съезда установкаша дІадехараш дизза кхоачашдеш ца хилар.

ДІаяхача 19 созывага денна хиннача наказех 18 процент гаргга мара кхоачашдаьдац района Советаша.

Президиум иштта хьежар кхыча дешашка а.

Оарц дала!

Люцерна йовш латт

Фуна лаьрхІа люцерна чуэцара балхаш дІадоладеннад. Тахан дика гуш да из чуэца кийчо еча хана дувлийта гІалаташ.

«Новогрозненский» совхоз тха районе, ховш махиллара, фуна лаьрхІа люцерна ги кхеду пионер я. Укказа кийчъяьяр из культура кхеяра технологи а. Цу боахаме дукхаза а дІакхиьай республикански семинараш, кхаш леладерий опыт дІа-хьа Іомаяьй. Бакъда, укх шерарча хьокхамаша гойт совхоза ги леладераша шоай сий лора ца делга.

130 гектарах 28 мара хьекхаяц. Ги аьрдаьд 18 гектара тІара, кхо центнер йоалл хІара гектара тІара.

Сагота бий-хьогІ цу гІулакха боахама кулгалхой. Къаьстта директор В. Чусови, керттера агроном А. Элипханови?

Люцерна чуэца йолаялехь кхераме хоамаш дер хьахозаш. Цу ханА техника сихонца кийчъянзар. Тахан долаш хиннача гІалаташ тІа тІакхийттад цхьаькха а: во вІаштІехьбаькхаб люцерна хьокхача комбайнерий болх.

«Гудермесский» совхозе фуна лаьрхІача люцерна дІалоац 360 гектар. БІаь тъо гектар хьахьекха Іойиллай. Бакъда, ардара балхаш дІадоладаьдац. ДогІаш Іоделхе люцернах вар кхетаргья, ги Іодожаргда. Цул совгІа хьекха уллаше а зІийрг тоха а тарлу. Из чІоагІа хала хургда люцерна оардаш болча комбайнерашта. Аьрда хьадаьнна ги а хургдац лерттІа. Вешта, ха ца тулийташ арда кхуврГдар мара, хьекха касарагІа Іойилла йиш яц люцерна. ХІаьта укхаза люцерна хьахьакха мара низ тоабац.

Во дІахьу из болх «Кошкельдинский» совхозе а. ДІаболалуча хана-м болх дика дІаболабаьбар укхаза. Районе эггара дикагІа кийчъяьяр цу балха йола техника. Люцерна хьокха ха хьатІаэттача деррига хувцаделар. Инженерни служба а яц ший дехкараш дизза кхоачашдеш. 300 гектар люцернах укхаза 50 мара хьекхаяц. БІарччача кІирагІа люцерна арда мегаргІолаш хоза ха лаьттар. Цунах а пайда эцанзар боахаме. Еррига 20 гектар мара яц аьрдар. Фу аргда цунах совхоза керттерча агронома Л. Исхаджиева? Цу боларагІа болх бой люцерна хьанха а арда а бІарчча кхо бутт эш.

Фуна лаьрхІа культураш кхеешъ звенош я укказа. Бакъда, «Новогрозненский», «Кошкельдинский» совхозашка каьхаташ тІа мара яц уж. Уж бокъонца йолаш хилча-м подрядо пайда лац а, ала тарлора. Поацача звеноех фу ала йиш я.

Бакъахьа хургдар ювца совхозий кулгалхоша кІезигагІа къамаьлаш а деш шоай болх тоабича.

Л. БАКАНАЕВ,
«Красное знамя» газета корр.

ФУД АЬТТУВ БОАЛИЙТАР

Малгобески района «Алханчуртский» совхоза коллективо XIX Ерригсоюзни партийни конференцена накъайодаш ше тІаийца хиннА социалистически декхараш кхоачаш а дир, цу яхьеца районе хьалхара моттиг а яьккхар. Къаьстта лакха хьокхамаш гойтараш бар хьабаш деладераш. Доккхий толамаш даха вІаштІехьдаьлар, доакъара база дика хиларца. Кхычахьара, дукха ахча телаш, ийде дезанзар из укх шера. ДоаггІача боараме дІа а телаш, хьайбаш а жа а Іангара даха теъар из.

Социалистически яхье дакъалаца чІоагІо йилехьа боахаме парткома заседани хилар. Хьайбаш лерттІа Іангара дахара деша хетаяь яр из. Укказа белгалдаьхар хІара даькъ тІа бехктокхаме хургбола коммунисташ, партийни порученеш елар. Къаьстта теркам тІаэзар хьайбашка шура ца эшаяйтара, царна тІакхета дозал лох ца далийтара. ХІаьта итогаш еча хана гучадаьлар, цу балха цхьаккха юстара ца лаьтталга, даьха толамаш массане барттайна даьча гІулакхий хІама долга.

Пайда баьлар ялат чуэцалехьа яь хиннача партийни собранех, цул тІехьагІа къаьстта кхай тІа къахьегаргдолчарца яь хиннача совещанех. Механизатораша, комбайнераша, белгалдаькхар шоашта малагІа гІо-новкъостал эшаргда, малагІа таронаш я пайда эцанза йисараш. Хозрасчета хьисапе болх беча царна, ховш ма дий, во къахьегар Іаткъаргдолга. Цудухьа массава раьза хилар ялат чуэцара балхаш сиха а хьувкъам ца бойташ а дІадахьа.

Ялх бригада араяьннай кхай тІа. Тайп-тайпара балхаш чакхдоах цар. Тайп-тайпара да царна поощрени яр а. ХІара дийнахьа кхай тІарча стане хьалъетт «молнеш», арахец «прессбюлетенеш». ВІаштІехьлькхай гойтара агитаци. Цул совгІа, хьалхле лелаярех районни газето а язду.

Молнеш тІа, бюллетенеш тІа язъю дика къахьегарий цІераш, кхоачамбоацараш, иштта кхы а. ХІаранена хов ше фу даьд, фуд новкъарло ер.

Комбайнерашта юкъе дика къахьегачарех ба Костоевгіар Исраьил, Султан, Гулиев Висангири, водителашта юкъе — Джанхотов Азмат-Гири, Евлоев Іийса, Шадыжев Азамат-Гири.

Дика хьийкъад укх шера ка бола ялат. План 18 центнер йолаш, хІара гектара тІара 25 центнер чуэц укхаза юкъера лаьрхІача. Бакъда, цхьадолча доакъош тІара цу боарамал лакхагІа а чуэц. Масала, Сагова Ювсапа бригаде 200 гектарах хІаране тІара 35 центнер чуийцай. Кодзоев Султана бригаде 300 гектарах—32 центнер.

Социалистически яхьа хьалаш лерттІа вІаштІехьдахарах, цу даькъе формализм ца лелаерах аьттув бувл кхай тІа арабаьннарий. ХІаьта из боккха лоархІам болаш да укх бехтокхамеча хана.

М. АХИЛЬГОВ.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КЕРТТЕРДАР ТЕССА ДУТАШ

КПСС ЦК июньски (1988 ш.) Пленумо парте отчетно-хоржамий собраней кампане хьакъехьа яьча решенеш тІа лаьрххІа теркам тІабахийта белгалдаьд — коммунисташа шоай коллективашкарча экономически хьалех лаьца дувца деза дош. «КІоаргга а массе оагІорахьа а дувца экономически реформа мишта кхоачашъю, боахама керда механизм юкъейоалаяра, хозрасчетен самофинансированен принципаш чІоагІъяра, производстве ше шийна социалистически доалделга дегІадоаладара дешаш», — йоах цу тІа. Уж дешаш дагадехар сона ухх деношка хиннача «Назарановский» совхоза Пхьилекъонгий - Юртарча отделене цехови парторганизаце отчетно - хоржамий собране водаш. Цу совхозе хац сона, ерригача Назрановски районерча цу тайпарча парторганизацешта юкъе а йоккхагІчарех я из коммунистий дукхалга диллача (14 ва уж).

ТІаккха миштад укхазара хІанзара экономически хьалаш, мишта дІайода экономически реформа? Отчетни ха хьанйцача (август — 1987 шу — август — 1988 ш.) гІадваха йиш йолаш дац отделенера экономически хьалаш. Къаьстта «тишдар» уж дІадахача шеро. Эсала хилар хьувкъам. ХьажкІаш планагІа хІара гектара тІара 29 йолча чуенараш — 10,3 центнер мара хиланзар. КІа а планагІа доагІачоха ханел кІеззига совгІа мара даланзар, хІаьта 400 гектар тІа дІабийна мукх михо дІабихьар. Шекара свеклаш планагІа хІара гектара тІара 250 центнер яла езача, 160 центнер мара хиланзар. Бахьанаш-м объективни а да цу юкъе. ХІаьта, субъективни дараш дукхагІа хилар.

Укх шера кІезига-дукха эргаданкха мегаш да гІулакх. Кхашкара хьувкъамаш во дац: 400 гектар лаьттара мукх чуйца баьннаб, хІара гектара тІара 28 центнер а йоалаш. Иштта дика хьийкъад кІа а — 420 гектар.

Доакъара а вІалла ца хиннача тайпара беркате да укхаза яр шу. ЦІаккха а лаьттадац отделенерча ферма коа сел дукха аьла аргІаш, доакъар Іалашду кампани хІанз мара бокъонца дІайолаеннаеце а.

ДІадаха шу а хилар укхаза доакъара беркате. Диза Іа даькхар отделенерча ферма хьайбаша. ТІехкхоачашйр паччахьалкхенна дулх, шура дІаялара планаш.

Шура, дулх дІадалара ах шера планаш дукка тІехкхоачашъяьй ферма коллективо укх шера а. Цу юкъа планагІа 6059 йоагІача центнер шура дІаеннай паччахьалкхенна. ХІара чуоттадаь кхоабача хьайбана ден-бус 505 грамм дозал ІотІадетталу (норма — 370 грамм).

Иштта да-кх хьагуш дола экономически хьокхамаш.

Застойни ханашка диллача-м тІоараш тоха мара ца дезаш дар уж. Бакъда, перестройкаца тарлуш дац. Доацалга коммунисташа хьа а хьекхар. Парторганизаце секретара заместителе, ферма зоотехника М. Осканова яь доклад а яр цу хьакъехьа критически ирал йолаш а пренеш а цу тайпара хилара тІахьехаш а (секретарь хинна Х. Плиев масехк бутт хьалха кхыча балха дІахьожаварах мукъавалийтавар цу гІулакхах).

— Цифраш-м во яцар хьайбай боахаме, — аьлар пренегІа къамаьл даьча ферма ветеринарни лоро М. Зурабова. — Пайда бий — цар юта лераш цхьаккха тІехьале йоацаш хилча, царга дІабода мах шозза-кхозза дукхагІа хилча?

Я а яц из ферма совхоза дукха пайда луш. Тика чу йохка а хІаьта ше хьаяьккхача тайпара паччахьалкхенна дІаяла а йиш йоацаш я цигарча доахангара йоаха шура: туберкулезахи бруцеллезахи цамогаш да уж. Цудухьа из чакхйоахаш, цох даьтта доаккхаш лаьрххІа цех я ферма коа.

ХІаьта а из дацар Зурабова дийцар-м. Цо йицар-м цу доаханца болх беш, царна Іунал деш болча наьха ца еш йола йоакхо яр.

Дукхагіа дола бруцеллезни детта доахан гаьнна даьгІенашка да. ХІара денна (догІа делхе а хотта бале а) доярка дІа-хьа кхувл цига.

— Дика болх ба, — йоахар М. Зурабова — цига бодача наькъ тІа автоинспектор воацаш. — Цкъа вахача шозлагІа дІавохийтаргвацар цо шофер нах кхувлара кийчъяь йоацача машина кузов тІа дояркаш а ховшабаь.

Хьажал гІулакх миштад: автоинспектора дог лазаргдар иштта а машина кІалгІаялара, харцара кхераме долча цу наькъашка гІолла дояркаш дІа-хьа кхувлаш біаргабайча, хІаьта совхозерча бехктокхамерча наха бе-башха хетац из гІулакх.

Цига Іерг ма барий уж шоашта Іе моттиг ларе. ХІанз а чакхьяннаяц бІаьстанга из культстан кийчъе дІайолаяь ремонт...

— Оаха йоккха шура а хьабеш бола болх а, тхона эшача хІамаел, тха хьаштел дукхагІа дагабоал совхоза, — аьлар доярка С. Айдаевас. — ДукхагІа бола хьайбаш леладераш газ йоацача цІеношка бах. ХьатІайоагІаш шелал а я. Бакъда, дахчанна, кІора фу дергда хац тхона. Из дош хьоадеш саг а вац тхо тхоаш мара.

Цо а кхычар а дийцачогІа, профсоюзни комитет вІалла а йий ховш а яц совхозе. Гуш яц болхлошта цо луш йола путевкаш, кхыдола царна эша гІулакх. ХІанзалца партсобранешка, кхычахьа цу органа болх хьоа ца беш хІана битаб ховш а дац.

Экономическа реформа... Цул кІалдисагІа гІуланх совхозе вІалла да а дий-хьогІ? Хьоаданзар из дош е доклада тІа а е пренешка а. Хозрасчетах, самофинансированех, подрядни хьисапе болх беш йола коллектив лаха хала да отделенера. Массанахьа а — хьалха хинна алапеш, хьалха хинна балха нормаш, отчеташ, хьалха хинна къахьегам вІаштІехьбаккхара формаш. ІоттІакхийтта, эргадаьнна дукха хІама гуш дац укхаза цу хьакъехьа, каьхаташ тІа деррига вІаштІехьдале а. Бокъонца йолча реформа механизма рычагаш юкъе яьхаяларе сел кІаладусаргдарий, масала, коммунисташа собране дийца шекара свеклай кха? ХІанз а гектарникашта дІа ца екъаш біарча участкаш яда цига йоархІаша къайла а яьха. Ялхлагіча бригадера 15 гектар-м даха дог доацаш яйна дІаяьннай, йоахар собране. Бехкевар, оарцагІвала декхарийлавар — малав а хац.

— НаІартІа-м ух звеньевойш, оасар де дувла, — яхаш.—ХІаьта а атта дий август бетта къаенна йоархІаш дІаяха, — йоахар хьалха денз свеклаш лелаеш хьайоагІача П. Тебоевас. — Догарашца кІезиг-дукха дІа-м тедалу уж...

Экономически реформа механизм укхаза дІа-хьа хьовш ца хилара тешал деш дола масалаш-м дийца а варгвац. 200 гектар хула ший хьажкІий кха а дита дІаийккха гаьнна балхашка дІагІоргварий № 1 йолча бригадера звеньевой - механизатор М. Плиев шийна из участок подрядагІа, е арендагІа дІаеннаяларе, из шийх тийша йисалга, хІаьта ше цун виз-за да волга хайнадаларе? ГІоргвацар. Укхазара шийна ца кораяь подряд лаха кхычахьа вахар из юртах, дезалах а ваьнна.

Лоацца аьлча, дукхагІдар хьааланза дисадале а. ТІехьален уйла е, теркам тІабахийта, оарц даккха дезаш дукха гІулакхаш да цу отделене. Цу хьакъехьа шортта хьабе болх а ба керда хержача цу цехови парторганизаце секретара М. Оскановна а кхыча коммунисташта а. ХІанзалца санна политически влияни йоацаш йита йиш яц укхаза экономически реформа, сага фактор. Хьалбаккха беза боахам цу застойни ханех йисача ахкара, цу гІулакха юстара хила гІертар ціенхаштта бехктокхаме а озаш. Эггара хьалха сомаяккха езарех я профсоюз, цун комитет. ХІана аьлча, из я цу реформа хьалхаяла езар а болхлочун сий, цун эшар фуд хьожаш ха тІа латта езар а. Из никъ ба укх деношка Москве хиннача ВЦСПС-а пленумо профсоюзашта хьакхайкабаьр а. Керттера дар тесса а дуташ дІабохьалургбарех бац перестройка никъ.

М. КАРАЕВ.

ДУККХАДАР ТЕРКАЛДЕШ...

Массаза а санна партийни организацешка отчетно-хоржама кампани укх шера а партгруппаша баьча балхага хьажарца дІайолаеннай. Коммунисташа дувц перестройка сихъяра ерригача хана а, отчетни цхьана шера а баьча балхах, лечкъадац кхоачамбоацараш, ира критика ю балха тІа ледарлонаш гучаювлийтачарна. Боахам лелабелга тоадар, хозрасчет юкъейоалаелга, идеологически балха маІан лакхдар, хІаране бехктокхам айбар. Цу тайпара дІаяхар отчетно-хоржама собранеш Нохч-ГІалгІай цементни заводе.

Предприяте гІонна йолча производствашта юкъе къаьстта лоархІаме моттиг дІалоацаш я паропроводни цех. Цун болх дика дІабахарах тийша да завода цехашка, бытовкашка, цул совгІа болхлой бахача поселке йовхал хилар. Чоалхане а бокхьал а боахам ба цеха чубоагІар, бІаьш метраш коммуникацеш, технологически линеш. Цудухьа, эшаш да уж, деррига а гІирсаш дикача хьале хилар, аварийни хьал эттача из сиха дІадаккха кийча хилар. Иштта дийцар шоай балхах лаьца партгруп-орга Авторханова Сацитас.

Завод болх бе йолаенна 15 шу дузаш да. Цудухьа тишденнад дукхагІа дола гІирсаш, хІаьта паропроводни цех хьанйцача ухказа из хьал къаьстта дика хоалу, хІана аьлча, цу хана денз даь хІама дац коммуникацешта реконструкци яра (хІаьта вокх производствашка из болх хаддаиза беш ба).

— ДІадахача шера а, укх шера а воай хиннача собранешка вай дийцар котельнена реконструкци е езаш хиларах, — аьлар Авторханов-вас, — бакъда, цеха кулгалхоша из теркал а динзар. Массанахьа, біарг тІакхачац завода кулгалхой а. Из бахьанце Іан замалахьа вай мел хало эзар ховш да массанена а. ДІайха хий тоъаш дац яхаш леткъар поселке баха нах, моттигаш нийслора из столове, душевойшка доацаш а.

— Производствера хьал а, болхлой хьашташ теркал а деш, тхоашта могар дора оаха, паропроводни цеха коллектива, хьовзам ца хилийтара. — аьлар собране къамаьл деш котельне машиниста помощника Е. Табаковас, — Бакъда, оаха дика болх барах эргадала хІама дацар нагахьа технически бух пайдан боацаш хилча.

Шоаш болча цу тайпара хьал оттара коммунисташа бехке вир хьалха цеха начальник хинна Эльмурзаев.

ТІаккха миштa кийчо яьй цехе хІанз тІадоагІача Іанна, кулгалхой хувцарца малагІа хувцамаш хиннад укхаза? Цунах лаьца дувц завода юхьхьанцарча партийни организаце секретара заместителе Глущенко Александр Игнатьевичах:

— Коммуникацешта, трубопроводашта профилактически ремонташ елга тоалуш дац. Хувца дезаш да тишденна гІирсаш, цар метта дІаоттаде деза кердадараш, кхы а чІоагІагІа низ бараш. Из дувзаденна да Чир-Юрта кхы а ши завод хьалъяь йоалаш латташ хиларца. ХІаьта царна Іалашо елга а укх паропроводни цехаца дувзаденна хургда. Из гІулакх дика кхетадеш ва цеха керда начальник Арсанукаев. Хьамзат. Тишденнараш дІа а доахаш котельне дІаувттадеш да керда яьш. Хьалха лаьттарел массехказа дукхагІа низ ба цар. Цхьан дийнахьа а юкъагІа ца доаккхаш дІахьош да Іана кийчо елга.

ХьагучогІа, партгруппа доакъашхоша яхачунга ла а дувгІаш, дІаболабаьб ший болх цеха кердача кулгалхочо. Партгрупорга С. Авторханов белгал ма даккхара, хІара дийнахьа балха тІа коммунисташкара гІо а хургда цунна.

Иштта, производственча хьала бала кхоач партгрупперча хІара коммунистага. Цу даькъе кІезига дац партгрупоргах шийх тийша а. Хьалха цо баьча дикача балха ховдам а беш юха а партгрупоргалла хержар фильтровальни цеха инженер Авторханова Сацита.

— Доккхий декхараш латт карарча шера завода коллектива хьалхашка, — йоах А. Глущенкос. — Уж кхоачшдара тІадерзадаь да тІаийца лакхара социалистически декхараш а. Завода коллективо дош деннад шера план укх шера 28 декабре кхоачашъе, арахецача ерригача цементах 75 процент дика а лакхара категори йолаш хилийта, планал совгІа маьхал йоаккхаргья 186 эзар сома маьха продукци. Коллектив цу лакхаленга кхачийтара шоашкара доагІа даькъа юкъедахьа лаьрхІа ба паропроводни цеха къахьегамхой а.

А. ТЕМИРХАНОВ.

Кхоана—гІишлонхочун Ди

Шоай профессиональни ціейна дика хьехьегама совгІат а кийчдаь, некъабаьхкаб «Чечингражданстрой» треста МЖК-6 чуйоагІача СМУ-10 гІишлонхой. Грознерча Жуковски улицагІа цар хьалдеш да 145 квартира йола ціеношш. Цига къаьстта дика болх а беш, даим социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Исмаилов Бувайсара кулгалдеча комплексни звено коллектив. Цхьа смена дІаяхийтац цо ший норма 115—120 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа дІабахача ворхІ бетта задани ханал дикка хьалха кхоачашйир звено гІишлонхоша.

Уж толамаш даха вІаштІехьдоал цар звено коллективе къахьегараш массе а тайпа гІишлонхой говзалаш йолаш нах хиларах. Цхьа болх боацаш висача, кхыча участке дІа а этте къахьега хозчарех ва царех хІаравар. Цул совгІа звено кулгалхочо дика вІаштІехьбаькхаб ший гІишлонхой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи. Шоай балхах тІехдика кхеташ болча гІишлонхоша оасаре къахьегарал совгІа цхьаккха тайпа брак нийсъялийтац шоай балха тІа.

Белгалбаьнна дика къа а хьегаш, хадданза социалистически яхье хьалхалатташ хиларца шоай новкъосташта хьокхам тІелаш ба звенора гІишлонхой Умаров Зайнды, Никуленко Александр, Кужаев Джамул, Дорбазов Валид, кхыбараш. ТІехкхьарча шинне каменщика болх бу ткъо шу дизад. Цу шерашка шоай опыт, дикагІйола балха методаш дог раьза долаш дІа а йовзийташ, дукха гІишлонхой хьалххебаьб цар. ХІанз звено коллективе къахьегаш болче гІишлонхоех ахаш цар хийчбаь ба. Цар массане а чІоагІа сийдеши лоархІаши ба шоай хьехамчаш.

СУРТАШ ТІА: 1. (аьрдехьара аьттехьа) звеньевой Б. Исмаилов, каменщикаш, 3. Умаров, А. Никуленко: 2. каменщикаш Дж. Кужаев, В. Дорбазов; 3. Хьалдеш латта 145 квартира йола ціа.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ЦІЕЙНА НАКЪАДОАГІАШ

Вай мехкарча гІишлонмонтажни организацеша, гІишлон материалий промышленноста болхлоша, проектни Іилма-тохкама институтий Іилманхоша укх шера 14 августа дезду шоай профессионални партийни конференце решенеш толаме кхоачашъяра вай мехкарча къахьегамхоша тІагІертта къовсам лоаттабеча хана. Общества ерригача сферашка сихха дІахьалхашкахьа а ухаш, керда коталонаш яха езаш я.

ГІишлонхошта хьалхашка латта декхараш доккхийн бехктокхамеи да. Кхоачашъе езаш я тІехьаяккха йиш йоаца социальни программа, сихде деза социально-культурни объекташ хьалъелга, советски наьха къахьегамеи бытеи хьалаш дикка тоаде дезаш да.

Уж деррига дешаш чІоагІа дийцар дукха ха йоацаш чакхъяьннача XIX Ерригсоюзни партийни конференце. Кхойтталагіча пятилетка план кийчъеча хана керттера де дезар лаьрхІар партийни конференце мохк экономически дегІакхувлалга.

Цу даькъе доккхийн бехктокхамеи декхараш хьалхашка латт вай республикерча гІишлонхошта. ГІишлош хьалъеча нийслу проблемаш къоастаяра даькъе аьттув а боалаш чакхъяла езаш я шийтталагІа пятилетка. Практико хьахьекхад, социально-экономически дегІаухалга сихде йишйоацалга, гІишлош хьалъечара гІулакхаш ціенхаштта тоа ца дича. Пятилетка шерашка пайда эца безаш я шпъи ахи миллиард сома маьха капитальни вложеней, дукха балхаш де деза болх беча производствашта реконструкци еши цига керда техника оттаеш, промышленнин юртбоахамеи цхьайола йоккхий объекташ хьалъе еза. Уж хьалъе лаьрхІа я КПСС ЦК, СССР-н, РСФСР, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советий соцамашка хьежжа.

Жилищно - граждански гІишлош хьалъяра даькъе вай республике карагІдийннараш къаьгга гуш да. Городе беррига бахача дезалех 80 процент бараш дика кийчъяьча квартирашка баха ба, фусамашца дикка дукхагІа Іалашбаьб юрташка бахаш бола нах а. «Жилье 2000» яхача чІоагІъяьча программагІа 2000 шерага кхачалехьа г. Грозне вахача хІара сага 18,3 квадратни метр кхоачаргйолаш фусамаш хилийта лерхІ, юрташка хІара сага 15,8 квадратни метр кхоачаргйолаш ціенош хилийта лерхІ, тахан юрташка 11,2 квадратни метр мара кхачаш хІара сага. Дукха хьалъеш я республике школаш, берий бешамаш, яслеш, унахціено, культура, торговле объекташ. Массе а йолча финансироване источникех дІаяхача пятилеткагІа хьалдаьрел 1,5-зза дукхагІа хьалде лерхІ чубаха ціенош. Паччахьалкхен капитальни вложеней чотагІа укх пятилетке хьалъе лерхІ шозза дукхагІа деша даха ха йоацача берий учрежденеш, кхозза гаргга дукхагІа общеобразовательни школаш: ялхазза дукхагІа профтехучилищаш.

Укх пятилеткагІа 1,7-зза дукхагІа хьалъергья больницаш, 1,4-зза дукхагІа хьалъергья амбулатореши поликлинически учрежденеши. Духхьал 1988 шера госкапвложеней чотагІа эксплуатаце дІадала дезаш да 186,5 эзар квадратни метр хула нах чубаха ціеношш 10652 дешархочоа моттиг йола общеобразовательни школаш, 1640 моттиг йола деша даха ха йоацача берий учрежденеш, 390 маьнги дІаоттабе моттиг хургйола больницаш, 1900 моттиг йола клубаши культура ціеношш.

Укх шера хьалъяь яха езаш я укх тайпара лоархІаме объекташ: шера 240 эзар кубически метр бетонни блокаш арахецаргйола завод. г. Аргунера ялата продуктай комбинат, г. Грознера универмаг, гединститут, газонаполнительни станци, реконструкци яь яла езаш я г. Аргунерча крупнопанельни домстроена завода, хьалъяь яха езаш я производственни, социально-культурни, юртбоахама, кхыйола объекташ.

Тахан мишта лел республике капитальни гІишлош хьалъяра гІулакхаш? ГІишлонхой ціей дездеча укх деношка, соахкарчул дикка дукхагІа гІишлон-монтажни балхаш даь дале а, республикерча подрядни гІишлон организацеша 89 процент мара кхоачашъяьяц гІишлон монтажни балхаш дара укх шера хьалхарча ах шера план. Цул совгІа сохка цу юкъа даьрел 14 процент кІезигагІа даьд цар гІишлон-монтажни балхаш. Цу хьокхама заданеш кхоачашъянзар «Чеченингушстрой» объединене, «Чечингражданстрой» треста, «Чечингагропромстрой» объединене гІишлонхоша.

Шерра инициатива дегІакхувлара дола гІулакх а хинна дІаэттад партийни, советски, профсоюзни организацеша, боахама кулгалхоша толаме болх байтара хьалаш Іалашдаьча къахьегама коллективашкара кхетамца вІаштІехьяьккха социалистически яхь. Цар планови заданеш а толаме кхоачашъю.

1988 шера хьалхарча ах шера гІишлон организацеша баьча балха итогаш а яь, паччахьалкхен плани тІаийца социалистически декхараш кхоачашдеча доккхий къахьегама толамаш дахарах производственни Іилман-производственни коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а луш, республикански сийлеч Улга тІа яьккхар, КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовгрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Ціе байраха а луш № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене, «Союзгазстрой» треста ПМК-4, «Кавэлектромонтаж» треста ГМУ коллективаш. Яхье шоллагІа моттиг хьожайир «Чечингушводстрой» управлене Аргунски аьшкбетона изделей завода, «Гидромеханизация» треста ГМУ коллективашта. ХІаьта яхье кхоалагІа моттиг елар «Чеченингушстрой» объединене СМУ-7, «Югмонтажавтоматика» треста СМУ коллективашта.

Хьалхарча ах шера яьржа хиннача социалистически яхье дикагІйола бригада, болхло яха сийлен ціераш а луш. «Грозненский рабочий» яхача республикански газета сийлен Улга тІа баьхаб СМУ-6 бригадир Бисултанов, монтажник Котельников. ДСК отделочникий бригадир Коюхов, СМУ-8 каменщик Брусникин, СМУ-7 комплексни бригада бригадир Магомадов, ПМК-105 штукатурий бригадир Халилова. № 7 йолча треста МУС слесарий бригадир Ампилов. «Тепломонтаж» Грозненски участка огнеупорщик Дорошенко, кхыбараш.

ГІишлон бригадашта юкъе къаьстта дика къахьегаш, хадданза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я СМУ-7 Багаева бетонщикий бригада. Магомадова комплексни бригада, СМУ-6 Суровецке штукатурий бригада. Спец СМУ-10 Сорокина каменщикий бригада, ПМК-105 Черепнина каменщикий бригада. «Чечингстройтранс» объединене Кулебякин, Иничкин, Бангаев керте латтача водителий бригадай, «Чечингагропромстрой» объединене ПМК-3 Сааев керте латтача плотникий бригада, Чимаевас кулгалдеча отделочникий бригада коллективаш.

С. ХАДАШЕВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета гІулакхаш леладара йолча управлене гІишлон жилищно - коммунальни боахама отдела начальник.

Іилмахочоа хетар

КЪАХЬЕГАМА РЕСУРСИЙ ДОШ ТАХАНИ КХОАНЕИ

Укх тІехьарча ханналца СССР социально-экономически дегІаахаро хайра хувцамаш да дезаш хилацар баха нах цхьаццанахьа балха дІанийсбара структуре. 1988 шу тІакхоачаш мехка бахача болх беш болча беррига ча нахах 40 процент промышленностеи гІишлош ечеи балха бар. Малхбузерча мехкашка долчунца дистача юрта боахаме болх беш бола лертІа дар. Мехка болх беча нахах царга кхоач 19 процент, аграрни секторе производства эффективность къахьяра йолча таронех кІезига мара юкъе ца йоалаяр хьахьокх цо.

Цу тайппара, керттера рузкъа хьадеча болх беш мехка къахьегача нахах 60 процент да вай. Из геттара дукха да малхбузерча мехкашка долчоа юхе. Из да технологически тІехьависар, иштта кадрови проблемаш а — кхоачамболаш квалификаци ца хилар, къахьегама культура лоха хилар. Из да, мадарра аьлча, кхоачамхиллал болчарел дикка дукха совлен нах хилар. Оаха даьча лоархІамегІа промышленносте, гІишлош еча, юрта боахаме къахьегача 130 миллион сагах 6 миллион саг ва совленагІа лархІа воаш.

Паччахьалкхен предприятех дола Закон дизза кхоачашде дІадоладича, къахьегама коллективай болх боахама расчето къоастабергба, хІанз ше йолча бесса технически Іалашъяь а йолаш производствас дикка дукха болхлой балхара мукъабоалийтаргба. Укх гарггарча 15 шера кулгашца къахьегалга 15—20 процент кІезигдергда яха вож декхар кхоачашдеча кхы а драматичнегІа хинна дІаоттаргда хьал. Цунна тІехьа хьахургда доккхий структурни кадрови хувцамаш. ХІанз материальни рузкъа хьадеча 60 процент болча къахьегамхошца кулгашца болх ма бой. Из хьокхам ишттал лохбича миллионаш болча наьха дош отт.

Къахьегама еррига культура лакхйича, керда технологи юкъейоалайича шозза-нел тІех лакхлургья халкъа боахаме къахьегама овсарле. Иштта хІама хилча хІанз хьалхашка латтача декхаре гІа 2000 шу тІакхоачаш материальни рузкъа хьадара къаман доход шозза дукхагІа хургья, бІаьшере чакхйоалаш 1985 базисни шера хинначул болх беш боаца нах 16 миллион саг дукхагІа хургва.

ГІулакх иштта хургхилар кхета а деш де дезарг да-кх наха бе болх хилара деш дола структурни хувцамаш. Кердача тайпара къоастае езаш я из проблема. Цунца дувзаденна укх гарггарча хана доккхий экономически меттел, хетаргахьа чоалхане социально-психологически декхараш да кхоачашде дезаш.

ЦІи яьккхарех, хетаргахьа, эггара ціенхаштагІа да тІехьардараш. Уж кхоачашде деза дукхха бола специалисташ-управленцаш болх бе нах ца тоъаш хиларо сатем боабаь ба. ГІулакх миштад аьлча, укх тІехьарча 20 шера кадраш ца тоъаш хилара дош, дувца эттад, цо тІехьашкатеттай бокъонца йолаш йола проблема —къахьегамах кІезига пайда эцаш хилар: цо хьахилийтар болхлой ца тоъаш хилча, наха бе болх хилийтарах йола проблема мишта хила йиш я? яха хаттар. Цу тІа гІолла геттара а атта хеталу цу даькъе хургдолча хувцамий хьакъехьара гІулакх.

Къаьстта аьлча наха бе болх автоматически хургболаш лерхІ. Из чІоагІа кхераме тувлавалар да. ХІанз миллионаш болча наьха дукха йола профессеш ца езача оттача хана хьалхарча аргІанара дош да дуккхача наха керда говзалаш Іомаяр. Иштта диниза дарггдоацаш да кагирхой профессиональни ориентаце система ціенхаштта оттае езаш хилар а — дукхача къонача наьха къахьегама вахар дІадоладала дезаргда дІадахача дуккхача шерашка санна промышленносте, гІишлош еча а доацаш, гІулакхаш дара сфере. Технологически хувцамаш хилар бахьан долаш юккъера ха йолча наха, кхьметтел ха яхачарна а, профессиональни ориентаце новкъостал де дезаргда. ХІаьта цу наха эггара дикагІа дІаэцаргйола формаш хьалхаяхара хьакъехьа хІанз а кІезига опыт Іоаяьяц.

Долаш да къахьегамхошта шоашта юкъе а психологически порядка чоалхане хІамаш. Цу нахах дукхагІчарна хет. цхьан хьаддача балха тІа шоаш ца эшача кхаьчача. шоашта кхыбола болх шоаш болх беш болча предприяте шоашта хьембоаццаш лургба аьнна. ХІаьта кхетадеш ма дий, нагахьа санна персонал кІезигьеш йола модернизаци еш хилча, тІаккха кхыдола хьал отталга: саг раьза хургвола моттиг лаха а. производствана эшар Іалашде дезача а. нах Іомабеча а хана болх соцабе безаш а хургда.

Вай мехка хулача хувцамашка наха бе болх хилийтара проблемашта хІанз боккха теркам тІабохийт. ДІадахача шера февраль бетта арадаьккхар производства эффективность лакхлуш хиларца дувзаденна балхара мукъабоалийтача къахьегамхошта цар юккъерча алапе боараме царна компенсаци ярах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Ха а оттаяьй — кхаь бетта тергдолаш. Белгалдоаккхаргда вай, балхара дІабоахаргхилар нахага дІахойт ши бутт хьалха. Цу тайппара, 5 бутт ха я балха оттара паччахьалкхено новкъостал деш.

Балха тІара мукъабоалийтажни балхаш. Цу хьокхама заданеш кхоачашъянзар «Чеченингушстрой» объединене, «Чечингражданстрой» треста, «Чечингагропромстрой» объединене гІишлонхоша.

Шерра инициатива дегІакхувлара дола гІулакх а хинна дІаэттад партийни, советски профсоюзни организацеша, боахама кулгалхоша толаме болх байтара хьалаш Іалашдаьча къахьегама коллективашкара кхетамца вІаштІехьяьккха социалистически яхь. Цар планови заданеш а толаме кхоачашъю.

1988 шера хьалхарча ах шера гІишлон организацеша баьча балха итогаш а яь, паччахьалкхен плани тІаийца социалистически декхараш кхоачашдеча доккхий къахьегама толамаш дахарах производственни Іилман-производственни коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а луш, республикански сийлеч Улга тІа яьккхар, КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовгрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела Ціе байраха а луш № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлене, «Союзгазстрой» треста ПМК-4, «Кавэлектромонтаж» треста ГМУ коллективаш. Яхье шоллагІа моттиг хьожайир «Чечингушводстрой» управлене Аргунски аьшкбетона изделей завода, «Гидромеханизация» треста ГМУ коллективашта. ХІаьта яхье кхоалагІа моттиг елар «Чеченингушстрой» объединене СМУ-7, «Югмонтажавтоматика» треста СМУ коллективашта.

Хьалхарча ах шера яьржа хиннача социалистически яхье дикагІйола бригада, болхло яха сийлен ціераш а луш. «Грозненский рабочий» яхача республикански газета сийлен Улга тІа баьхаб СМУ-6 бригадир Бисултанов, монтажник Котельников. ДСК отделочникий бригадир Коюхов, СМУ-8 каменщик Брусникин, СМУ-7 комплексни бригада бригадир Магомадов, ПМК-105 штукатурий бригадир Халилова. № 7 йолча треста МУС слесарий бригадир Ампилов. «Тепломонтаж» Грозненски участка огнеупорщик Дорошенко, кхыбараш.

ГІишлон бригадашта юкъе къаьстта дика къахьегаш, хадданза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я СМУ-7 Багаева бетонщикий бригада. Магомадова комплексни бригада, СМУ-6 Суровецке штукатурий бригада. Спец СМУ-10 Сорокина каменщикий бригада, ПМК-105 Черепнина каменщикий бригада. «Чечингстройтранс» объединене Кулебякин, Иничкин, Бангаев керте латтача водителий бригадай, «Чечингагропромстрой» объединене ПМК-3 Сааев керте латтача плотникий бригада, Чимаевас кулгалдеча отделочникий бригада коллективаш.

С. ХАДАШЕВ.
Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета гІулакхаш леладара йолча управлене гІишлон жилищно - коммунальни боахама отдела начальник.

Іилмахочоа хетар

КЪАХЬЕГАМА РЕСУРСИЙ ДОШ ТАХАНИ КХОАНЕИ

Укх тІехьарча ханналца СССР социально-экономически дегІаахаро хайра хувцамаш да дезаш хилацар баха нах цхьаццанахьа балха дІанийсбара структуре. 1988 шу тІакхоачаш мехка бахача болх беш болча беррига ча нахах 40 процент промышленностеи гІишлош ечеи балха бар. Малхбузерча мехкашка долчунца дистача юрта боахаме болх беш бола лертІа дар. Мехка болх беча нахах царга кхоач 19 процент, аграрни секторе производства эффективность къахьяра йолча таронех кІезига мара юкъе ца йоалаяр хьахьокх цо.

Цу тайппара, керттера рузкъа хьадеча болх беш мехка къахьегача нахах 60 процент да вай. Из геттара дукха да малхбузерча мехкашка долчоа юхе. Из да технологически тІехьависар, иштта кадрови проблемаш а — кхоачамболаш квалификаци ца хилар, къахьегама культура лоха хилар. Из да, мадарра аьлча, кхоачамхиллал болчарел дикка дукха совлен нах хилар. Оаха даьча лоархІамегІа промышленносте, гІишлош еча, юрта боахаме къахьегача 130 миллион сагах 6 миллион саг ва совленагІа лархІа воаш.

Паччахьалкхен предприятех дола Закон дизза кхоачашде дІадоладича, къахьегама коллективай болх боахама расчето къоастабергба, хІанз ше йолча бесса технически Іалашъяь а йолаш производствас дикка дукха болхлой балхара мукъабоалийтаргба. Укх гарггарча 15 шера кулгашца къахьегалга 15—20 процент кІезигдергда яха вож декхар кхоачашдеча кхы а драматичнегІа хинна дІаоттаргда хьал. Цунна тІехьа хьахургда доккхий структурни кадрови хувцамаш. ХІанз материальни рузкъа хьадеча 60 процент болча къахьегамхошца кулгашца болх ма бой. Из хьокхам ишттал лохбича миллионаш болча наьха дош отт.

Къахьегама еррига культура лакхйича, керда технологи юкъейоалайича шозза-нел тІех лакхлургья халкъа боахаме къахьегама овсарле. Иштта хІама хилча хІанз хьалхашка латтача декхаре гІа 2000 шу тІакхоачаш материальни рузкъа хьадара къаман доход шозза дукхагІа хургья, бІаьшере чакхйоалаш 1985 базисни шера хинначул болх беш боаца нах 16 миллион саг дукхагІа хургва.

ГІулакх иштта хургхилар кхета а деш де дезарг да-кх наха бе болх хилара деш дола структурни хувцамаш. Кердача тайпара къоастае езаш я из проблема. Цунца дувзаденна укх гарггарча хана доккхий экономически меттел, хетаргахьа чоалхане социально-психологически декхараш да кхоачашде дезаш.

ЦІи яьккхарех, хетаргахьа, эггара ціенхаштагІа да тІехьардараш. Уж кхоачашде деза дукхха бола специалисташ-управленцаш болх бе нах ца тоъаш хиларо сатем боабаь ба. ГІулакх миштад аьлча, укх тІехьарча 20 шера кадраш ца тоъаш хилара дош, дувца эттад, цо тІехьашкатеттай бокъонца йолаш йола проблема —къахьегамах кІезига пайда эцаш хилар: цо хьахилийтар болхлой ца тоъаш хилча, наха бе болх хилийтарах йола проблема мишта хила йиш я? яха хаттар. Цу тІа гІолла геттара а атта хеталу цу даькъе хургдолча хувцамий хьакъехьара гІулакх.

Къаьстта аьлча наха бе болх автоматически хургболаш лерхІ. Из чІоагІа кхераме тувлавалар да. ХІанз миллионаш болча наьха дукха йола профессеш ца езача оттача хана хьалхарча аргІанара дош да дуккхача наха керда говзалаш Іомаяр. Иштта диниза дарггдоацаш да кагирхой профессиональни ориентаце система ціенхаштта оттае езаш хилар а — дукхача къонача наьха къахьегама вахар дІадоладала дезаргда дІадахача дуккхача шерашка санна промышленносте, гІишлош еча а доацаш, гІулакхаш дара сфере. Технологически хувцамаш хилар бахьан долаш юккъера ха йолча наха, кхьметтел ха яхачарна а, профессиональни ориентаце новкъостал де дезаргда. ХІаьта цу наха эггара дикагІа дІаэцаргйола формаш хьалхаяхара хьакъехьа хІанз а кІезига опыт Іоаяьяц.

Долаш да къахьегамхошта шоашта юкъе а психологически порядка чоалхане хІамаш. Цу нахах дукхагІчарна хет. цхьан хьаддача балха тІа шоаш ца эшача кхаьчача. шоашта кхыбола болх шоаш болх беш болча предприяте шоашта хьембоаццаш лургба аьнна. ХІаьта кхетадеш ма дий, нагахьа санна персонал кІезигьеш йола модернизаци еш хилча, тІаккха кхыдола хьал отталга: саг раьза хургвола моттиг лаха а. производствана эшар Іалашде

Тхога язду

БАРКАЛ ШОАНА!

Шун газете гIолла дег тIара баркал ала безам бар са г. Грознерча № 8 йолча больница гепатитни отделене заведующена Аушева Залихана.

Укх шера, март бутт бовш чIоагIа во хьал долаш цу больнице йигар со. Са ираза, сона дерба деш йола лор Залихан Юнусовна хилар. Йоккха опыт йолаш, унахочун хьал довзаш, къхетаме дог долаш саг я из.

Ди-бийса ца къовсаш, ший ха, хьинар, дега йIовхал ца кхоеш хьежар из сога.

Иштта дика ювц из кхы а дуккхача, цо дерба дацча нахе а.

Царгара а сайгара а але безам бар са Аушева Залихана: «Хье санна дика нах хилба хье вахара новкъа массаза а. Хьо наха йоалаш санна, хьона ийшшача хана оарцагIбала хье санна эздий нах ма эшалба хьонаI».

Иштта дег тIара баркал але безам бар са цу отделене медицински сестраша Бекмурзиева Рая́на, Дзлиева, Заремайна, дуккха кхыболчарна а.

Баркал хилда шоана, кIай халаташ дувхаду нах.

Ф. ОЛИГОВА.

БАЬЦЦАРЧА ДУВХАРА ГIО ЭШ

ХIара шера город Грозне горзеленстроя болхлоша дIайогI бIаьш, эзараш саженцаш, гаьнаш, кIотаргаш. Цар, цкъа-дале, хозъяр вай города улицаш, проспекташ, майдаш. ШозлагI - дале, фо цIенду, дикагIча оагIорахьара Iаткъ наьха унаэцIенонна. Хетаргахьа, тахан хIаранена ховш хила деза гаьнашен зизаши фецара дом шозъеи ахазеи кIезигбелга, зене йола газаши кIури — шозъа, гIар-тата доаделга, михехи малхахи лораделга, шелал — йIовхал йоаггIача бесса лоаттаелга. Цудухьа 1986 — 1990 шерашкеи 2000 шераген кхаччалца йолча юкъа СССР экономически социальнии дегIаахара керттерча лостамашка къаьстта белгалдаьккхад, городашкеи поселкашкеи ма хулла дукхагIа гаьнаши, зизаши дIадогIалда, аьнна.

Миштта чакхдоакх из гIулакх, масала, вай города Ленински районе. Цу даькъе укхаза дикка болх баьб. БIаьш къаьна гаьнаш дIа а йоахаш, царна метта кердаяраш дIаегIай. Цунах долъ къаьгга тешал корадоагIаргда Ленина, Орджоникидзе проспекташка, Мира, ЦIеча Фронтовикий, Первомайски, кхыча улицашка хьажа вахачоа.

Бакъда, къона гаьнаш дIайогIара даькъе районе дерригa а дика дац. Соахкей укх шера бIаьстин Жуковске, Дудаева улицашка, Кирова, Коснора, Тухачевске проспекташка а ялхлагIча микрорайоне а дIаегIаяр михаши къахьэстеши. Дог гIоздоакккхаш хоза degIайоагIаш латтар гаьнаш, царна баьццара гIа техадар. Гаьнашта тIоадал ца тоъаш хилар дага а кхоабаш, цхьайолча улицашка царна хий дийттар горзеленстроя болхлоша. Из дар бахьан долаш дукха гаьнаш йокъа ца луш йисар, къаьстта Дудаева улица тIеи Тухачевске проспектеи.

TIаккха малагIча хьале я уж гаьнаш тахан? Хьалхете а, геттара воча. Царга хьожаш саг вац, уж йовш латт.

Е цхьаькха цхьа масал. Жуковске улицагIа Шолжах тиллача тIаьгара денз хьалхарча микрорайоне кхаччалца дIаегIаяр 700 — 800 керда галг. Фу хилар царех? Тахан царех ахаш овлаггара йохкаеннай. Цу тайпара яйна дIаяьлар Коснора улица тIа, Кирова проспекте дIаегIа хинна гаьнаш а. ДIаегIача кердача гаьнашта дукха зе ду Iунал доацаш лелача хьайбаша. Къаьстта уж дукха лел Тухачевске, Коснора, Жуковске, Кирова улицашка, проспекташка. Цар гаьнаш юъ, йоаю.

Хаттараш отт: Иштта хала да-теш керда дIаегIача гаьнашта доал де? Хьаькъалца да хIара шера керда гаьнаш дIайогIар? Царех дукхагIъяраш цу шере а ма йой. Хьаьта, горзеленстроя болхлой низ тоъаш гаьнашта лерттIа Iунал де, ханнахьа хий тохац. Цу гIулакха юкъе дакъа лаца йиш яр бахача наха, уллув ядача предприятеша, студенташа, школьникаша. Субботникаш, кхыйола мероприятеш вIаштIехь а йоахаш гаьнашта хий тоха, кхы тайпа гIулакхаш де мегаргдар. Цо доккха новкъостал дергдар горзеленстроя болхлоша. Сога хьаттача, цу тайпара гIо вIаштIехьдаккхар шийна дIатIаэца деза город Грозне Ленински а кхыча а райисполкомаша.

Доагiар хьадеха ха хьатIаккхьчай, аьнна хет, доал а доацаш, улицашка шоай доахан дIалехкарашкара, гаьнаш кагъеш харцахьа лелача берий даьшкара. Хабараш-м цу хьакъехьа дукха дувц вай, цхьабакъда, гIулакхаш-м гуш дац.

Б. ДИКАЕВ,
ЧИНИВС Iалам лорадара общества юхьанцарча организаце председатель.

Чоалког беттараш

Сога хьаттача, тахан вай мехка еча перестройкана эггара дукхагIа чоалког беттараш ба бюрократаш. ХIана аьлча, царгара хьадоагIаш да хIама бе-башха ца хетар, дергда а яхаш хабараш а дувцаш, хIама хьадаь ца балар. Халахете а, тахан а бюрократаша дукхаг хьовзам бу наха, тIехьашкатетт гIулакх.

Цхьайтта шу даьннад со город Назране Победа улицагIа дагIача № 27 йолча цIагIа квартире ваха. Тхо чудахаш дола цIа геттара а воча хьале да: тховнах ладар чуух, дохкаденнад уйнаши, наIараши, кораши. Аварийни хьале я электропроводка, арахьа латта тха кхийнаш дехад.

1962 шера денз капитальни ремонт яьац тха цIенна Назрановски ПУЖКХ-с, чу бахача наха шоаш кIезиг-дукха кулг тохар мара. ХIара шера паччахьалкхено жилищно-коммунальни боахама управленена фусамашта ремонт яра хьахец дукха ахча. Из мича ух хац сона, цхьабакъда, бахача наьха фусамаш тоаяра дIа ца дохийталга-м хов.

Дукхаза лийткъад тхо тайп-тайпарча инстанцешка тхоай цIа тоадар дехаш. Цу хьакъехьа, духхьала тIехьарча шера аз яздаьд шозза Назрановски ПУЖКХ начальникага М. Евлоевга, Назрановски райисполкома председателга А. Бондарга, республика жилищно - коммунальни боахама министрга У. Арснукаевга. Амма, массаза а, тоадергда, яхаш отпискаш ахийтар мара, хьадеш хIама дац. ХIаьта отпискашца тховнах даьнна Iурташ дIа мича къовлалургда, дохкаденна кораши наIараши хувцарг мичад. 1962 шера денз жилищно - коммунальни боахама системе болх веш ва со. Къахьегама ветеран ва. Сайна тIадилла декхар массе а хана цIена кхоачашдаьд. TIаккха со чувахача цIенна ремонт яр дехаш учрежденей наIарашка со хIана лоаттаву?

Из гIулакх дIахо а кхы бокъалгахьа даргдац, нагахьа санна дергда а яхаш, хабарашца тхо дуэаде гIертача бюрократашкара доагIар цIенхаштта хьа ца дехе. Бакъахьа хургдар, цIеношта капитальни ремонт яра жилищно - коммунальни боахама управленена паччахьалкхено хьахецаш дола ахча цун кулгалхоша мича дIаухийт тохкаре.

Цецвалар со укх шера 19 июле арадаьннача «Ленина никъ» яхача районни газета тIа Назрановски райисполкома заседане отчет IойийшачА. Цу тIа яздаьдар жилищни фонда капитальни ремонт яра паччахьалкхено хьахийцача ахчах Назрановски ПУЖКХ ах мара карадерзадаьдац, аьнна. Тхо-м укх шера капитальни ремонт яра ахча хьахийцадац, яхаш ма даьгIадий. Гучча бесса, из долаш хиннад. Цхьабакъда, каьхата тIа яь еце, цунна ремонт-м яьац. Застойни шерашка шоаш леладаьр да-кх юха а района ПУЖКХ кулгалхоша леладер.

Х. ДОЛГИЕВ,
къахьегама ветеран.
Город Назрань.

НОВКЪОСТАЛ ДЕХ

Аз шун газет деша 15 шу да. Дуккха а газеташ язду аз, царех эггара хьалха «Сердало» деш, тIаккха — вожаш.

18 шера Йоккхача Ачалкхе яьхай со (хIанз МагIалбике ях). Ачалкхе ях са нана, воша, цун дезал а. Со цигача массаза йода, царех чIоагIа къахийте йоагIа со, хIана аьлча, машинашца хьаденар мара хий дац царга. ХIара бетта шиъ е кхоъ машин хий йийду цар, цхьан машинах тума (10 сом) мах а телаш.

Цул совгIа, изийдеш дола хий чудувтташ йола коа йоахка гIувнаш цIенъе вIаштIехьдалац, хIана аьлча, шоай кIалхара хий кхоачадалалехьа кхы а хий хьатIаэц цар, шоаш хий доацаш бисар кхераш. TIаккха бераш а боккхий нах а цамогаш хул, санитарни бокъонаш телхаеш лоаттаду хий меландаь.

Са нанас дукха къа а хьийга, ахча а дIадахийта, турбаш хьачуехка сона дага а дагIац.

Бакъда, районерча хьакимаша тахан-кхоана, яхаш, из гIулакх хьадоагIа ер 27 шу да.

Шоллагiа. Цу юртара бераш машинаш лелача новкъа гIолла аха дезаш да школе, хIана аьлча, цхьаккха тротуар яц юрта. ХIаьта, е сфетофор оттаяь а е наькъа тIа белгалонаш яь а деш хIама дац укхаза.

Са каьхат сов тIехдаьнна дIаьха хиларах, сох бехк ма баккхалаш. Аз дер дайна яздаьдац ер каьхат. Сона хов «Сердало» газето ер санна йола проблемаш техкалга а, кIорда ца деш хIамаш нийсде гIо делга а.

Цудухьа, аз дехар ду шуга, мамогга сихагIа уж кхоачамбоацараш дIадахара бехктокхаме бола нах оарцагIбаргбола гIулакх дар. ХIанз вай вахара еррига оагIонаш эргаювлаш, тоалуш ма латтий. TIаккха Ачалкхе бахаш бола нах а советски обществера ма-бий, цар вахаре хила мегаргдеций дика хувцамаш?

Ф. АРЧАКОВА.

Миштта кхоачашду декхараш

ХЬАЛХА ЛАТТА БРИГАДА

Бай республикера мехкдаьттеи гази йоалла керда моттигаш гучаяхара, лаьттан ганзий запасаш дукхагIа караерзаяра доккхийи бехктокхамеи декхараш хьалхашка латт бурувдеттарашта. Уж декхараш толаме кхоачашдара шоай еррига таронаши кхоачамаши оарцагIдаьха къахьегаш йола бригадаш кIезига яц бурув тохара балхий Октябрьски управлене.

Цхьаккха бутт дIабахийтац цун коллективо шийттагIача пятилетка кхоалагIча шера паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши дикка тIехкхоачаш ца деш.

Къахьегаме керда коталонаш йоахийт цунга хадданза социалистически яхье хьалха а латташ, шоай декхараш массаза а цIенеи диззан кхоачашдеш йолча буровой коллективаша. Цар цIераш йоахача хана УБР кулгалхоша эггара хьалхарчарца хьоахаю Спивак Владимир Ивановича кулгалдеча № 3 йолча Белореченски яхача буровой коллектив. Шерагара шерага ше доаха производственни хьокхамаш дикагIа хулийташ, даим социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа из. ПроектагIа 5100 метр бурув а теха, скважина яккхара дола сийлен декхар латт цунна хьалхашка. ДIадахача шера декабрь бетта хьалхарча деношка из скважина яккха болабелар цу буровой болхлой. ХIанзле а тохаш дола бурув 3272 метр совгIа кIоарганнад. Из хул планагIа лаьрхIачул 422 метр дукхагIа. Графикал цаIн ахи бутт хьалха а баьннаб уж.

Миштта вIаштIехьдоал цар уж производственни толамаш даха, малагIча таронех пайда ийбу бригада бурувдеттараша? Цу хаттарашта жоп далара тахха дезаргда хIанзчул хьалха скважинаш йоахача цу буровой коллективо болх мишта баьб. Хьэцаргья вай малхбузен «Гудермес-210» яха скважина. Из йоаккхача хана Iалаьмате йоккха опыт Iойийр бурувдеттараша чоалханерча геологически хьалашка кIоарга бурув а тохаш, скважина яккхара, цига лакхъелар цар балха говзал, тIагIертта караерзайир керда буровой оборудовани, бурувдеттача хIанзарча хано дIа ма дехха йола технологи. Бурувдеттачарехи цар гIончехи дуккхачар караерзайир буровой вIашагIйоллача чIоагIа эшаргIола смежни балха говзалаш. Из бахьан долаш бурувдеттарашен цар гIончашен хьинаре дакъа лаьцар 210-гIа буровой вIашагIйоллача. ХIаьта скважина яьккха яьлча, шоаш вIашагIъяьккхар цар буровой вышка. Из бахьан долаш дIахо кхы а дикагIа къахьега йолаелар буровой коллектив. ХIана аьлча, буровой вышка вIашагIйоллаш а вIашагIйоаккхаш а дикагIа яйзар царна бурувдетта оборудовани. TIаккха цунца болх бе а аттагIа хилар. Бригада бурувдеттараша, цар гIончаша, кхычар хьинаре дакъа лаьцар хIанз шоаш йоаккхаш йола «Белореченская» яха скважина хьалъеча а. Царех цаI вар ший балхах тIехдика кхеташ вола, ший декхараш массаза а цIена кхоачашдеш вола слесарь Силоверстов. Цо толаме вIашагIа а йохкаш, дIаоттайир насосаш. Буровой оборудовани вIашагIйоллача хьинаре къа а хьегаш, цу лоархIамеча балха тIа доккха дакъа лаьцар бурувдеттараша Баканова, Кабаненкос, бурувдеттарий гIончаша Изотова, Кучеренкос, кхы дуккхачар а. Вышкаш хьалъеарашта, цар доккха новкъостал дарах, из хьалъяра нормагIа йилла ха 30 процент лоаЦийр цар.

Иштта хIаравар гIертар овсарегIа къа а хьегаш, балха тIа бухсоццаш хьахулаш дар тIа-тIа дикагIа хилийта. Из бахьан долаш дикка лакхъелар къахьегама овсарле, лохбелар бурув тохарга дIабодаш бола мах, чIоагIъелар къахьегама, производственни, технологически дисциплина. Цудухьа укх тIехьарча шерашка буровой коллективе цхьа моттиг нийсъеннаяц къахьегамеи технологически дисциплина толхарах «ЧП» хилийта.

Хиланза даргдоаца хIама а хинна дIаэттад буровой коллективе хадданза кердадар, прогрессивногIдар тахха а тохкаш, майрра из производствана юкъекхувлалга. Масала, «Белореченская-3» яха хIанз шоаш йоаккхаш йолча скважине 2700-негара 3100 метрага кхаччалца бурув тохача хана буровойра лаьттан ченаш техкараша массаза санна долча къахьегама хьалашка балха нахах, буровой оборудованех бизза пайда а эцаш, хьинаре къахьегаш бар. ЧIоагIа теркам, уйла тIаяхийта хьежар бурувдеттараш буровой оборудоване болх мишта бу, бурув тохара коммерчески сухал миштай.

TIаккха бурувдеттараша лаьрхIар, лакхе бегIалъяьккхача кIоарганенашка кхачалехьа бурув тохача мел осташийшад. Цига гучадаьлар доагIачул шиъ кIезигагIа уж хинналга. Царех хIаране мах цхьа эзар гаргга сом ба. Хьажал шо, вIалла лоадам боацаш хетача хIамах, мел беркат доал. Иштта буровой осташ иходеш хьайоагIа бригада коллектив из скважина яккха йолаелча денз. Хьалха, бурувдеттараш самофинансированен йиззача хозрасчетеи кердача системага баьнна болх бе болабалалехьа, коллектив бригадни подрядагIа къахьега йолаялалехьа кхыча бесса лелар лаьттан ченаш техкарий гIулаккхаш. Бизза пайда ийца а балалехьа, хувцар цар буровой осташ. Долче, цар уж нормагIа доагIачул дукхагIа доадора, цунца дувзаденна дукха зе хулар УБР коллектива а паччахьалкхенна а.

340 миллиметр йолча обсадни колоннана цементаж еча хана цементировочни стыковочни устройство балха юкъейоалаярах боккха пайда баьлар бригадана. АйххагIа хоттаелар обсадни колонна. Опрессовка еча хана хьаарабетташ хинна маркхал вIалла ца бетташ сецар.

Укх шера дIабахача ворхI бетта дерригача технико-экономически хьокхамий паччахьалкхен план тIехкхоачашъяьй бригада бурувдеттараша. Хьаьта бурув тохара задани 119 процент кхоачаш а еш, заданел совгIа цо техад 322 метр бурув. Бетта хIара станокаца юкъера лаьрхIача бурув тохара коммерчески сухала задани 125.2 процент кхоачашьяьй цар. Балха ханах 91.1 процент йолчох пайда а эцаш, цу даькъе УБР еррригача буровой бригадашта юкъе хьалхалаттачарех цаI я из.

Проектагiа из скважина бурув а теха йистеяккха езаш я ткъаъ бетта. Цхьабакъда, КПСС ЦК июньски (1988 шера) Пленума решенешта жоп а луш, ханал ши бутт хьалха из скважина йистеяккха а мехкдаьттахошка дIаяла а лерхI бригада бурувдеттараша.

Цар лерхIаш дар кхоачашхургхилар къаьгга хьахьокх укх шера дIабахача ворхI бетта цар даьхача къахьегама толамаша. Хьинаре къа а хьегаш, уж толамаш доахача доккха дакъа юкъедихьад бурувдеттараша Кабоненко Николай Яковлевича. Григорьян Олега, бурувдеттарий гIончаша Степанов Александра, Руденко Владимир Александровича, кхычар.

TIабилла моллагIбола болх цIена кхоачашбара хIаранена тIалатта бехктокхам айбар. Бурувдеттарашта юкъерча социалистически яхьа денна итогаш ю укхаза. Хьалхалаттараш массанена дIа а бовзийташ, цар опыт шерра йоаржаю бурувдеттарашта юкъе, цунах кхетамца пайда ийбу кхыча ченаш техкараша а.

Б. КОСТОЕВ.

Йоаэзоп дехьара

ФРГ. Цу мини-автомобила цIи (сурта тIа) «Пингвин» я. ЕПА-агентствас хоам беш ма хиллара маьлха энергеца болх беш, Малхбузен Германе эггара хьалха официально регистраци яьча автомобилех я из. Ши саг чуховш йолча машина сахьата 50 км. кхоачаш никъ бу.

ЕПА—ТАСС телесург.

МАШАРЕИ КХЕРАМЗЛЕНИ ПРОГРАММА

«Мердека» яхача индонезийски газета М. С. Горбачевса интервью енначул цIехьагIа шу даьннад. ХIаьта цу юкъа азиатски-тихоокеански регионе (АТР), кIезигача лоархIаме йоацаш событеш хиннай, цу вай планета йоккхача регионерча политически хьал тоадаларгахьа ластара тешал а деш.

Цунца дувзаденна дагадохийта доагIа, азиатско-тихоокеански паччахьалкхе, нашта дагадоаллар кхета а деш, АТР-ерча ядерни потенциала элементех цаI — РСД-10 яха (Малхбузехьа-м СС-20 оал царех) ракеташ Советски Союз ший лоIамагIа, РСМД-гIа йолча советско - американски договорага хьежжа дIаяьха хилар. Цу тайпара азиатско - тихоокеански регионера ядерни герз дIадаккхара тIехьа реальни гIа баьккхаб.

«Мердека» яхача газета интервью луча хана М. С. Горбачева юкъейоалаяь кхы предложенеш а яр Советски Союзан ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъе бе-беча боараме, цунца лакхерча боараме а, переговораш йолча хана ювцаш АТР-ера тIема вIашдухьаллатар лаьгIдара тIаерзаяь. Укхазара гIулакх мелла аьлча а, ма хеттара сиха дIадодац. Бахьан да — бIарча хьанийцача США а цар гаргагIболча союзникий а вай предложенешта негативни реакци хилар, хIаьта шоаш шоай идей хьалхаяккхара деш хIама ца хилар.

Белгал ца даьккхача далац, ВIашагIкхийтта ШташтаI региональни боараме герзаш Іоаделга дIаходахьара тIерайоалаш ца хилар, цу кхерамеча ловзара ший союзникаши партнераши, цхьадола degIадоагIа мехкаш а тIехьа юкъеоза гIерталга. Башха кхайлагIа а дац, РСМД дIайоахалга Европе «кхы тIа герзаш Іалашдаь» а «модернизаци» яь а ца Іеш, ВIашагIкхийтта Штаташ АТР-е форда тIара ядерни герзаш дIадоаржаде гIерталга, вешта аьлча, форда тIа базировани йола тхъамаш дола ракеташ (КРМБ) дIанийсъяра а американски стратегена Японе, Къулбехьан Корея, кхыча мехкий тIема потенциал юкъе а йоалаеш.

ХIаьта а Советски Союз дIахо а АТР-ера тIема кхохкаш лаьгIбара тIехьа мел эшар тIатеIIа чакхдаха лерхIаш я, из ца дича цу регионера хьал унахцIенача ларда тIа даккха йиш яц. Цу гIулакха американски оагIонга дукха ха йоаццаш аьннадар, тIемеи политически эксперташ юкъе а болаш, Тайжача Океанерча тIема флотий командоване диалог оттаяра йола шинна а оагIон переговорий механизм хьае вай, аьнна. Цу хьакъехьа азиатско - тихоокеански мехкий паччахьалкхен, политически, общественни гIозараша воаш хьинарегIа хьаллацарга доггдоах вай.

Дагайохийтаргья вай СССР-е ратификаци яьча АТР-ах ядерни йоаца зона яра хьакъехьарча Раротонга Договора протоколашта Советски Союзон КНР-ой кулгаш яздаьлга. Къулба-Малхбоален Азе паччахьалкхенаш цу регионах ядерни йоаца зона е гIерташ, ухказа машара, паргIатон, нейтралитета зона хьаяра концепци чакхъяккхара, конструктивни идеяш хьалхайоахаш тIагIертта балхаш деш я.

АТР-е хиннача дикача хувцамех дувцаш хилча, ца хьоахадича нийса хургдац, тIехьарча бетташка региональни конфликташ, къаьстта аьлча Афганистане, дIайоахаш каргIдаьннараш. Цу событе маIан укх региона доазонашкара гаьнна арадоалаш да.

Кампучийски проблема къоастаяра наькъаш лохача а цхьаццайола белгалонаш гучаяьннай. Ца тешаш хиннараш хIанз шоаш а кхийттаб. НРК-ера вьетнамски эскар арадоаккхалга хIанз практически чакхдоалаш хиларах. Яр шу чакхдоалаш цигарча контингентах ах дакъа арадоаккхаргда. Командоване ерра а состав укх шера 30 июне Кампучера Вьетнаме юхаенай. Деррига эснар цигара арадоаккхаргда 1990 шера — кампучийски дош политически къоастаде, аьнна, оттаяьча хана чухь.

Из дош дизза къоастаде кхоачамболлаш таро йолаш я — НРК правительства хьахьалхаяьккха къаман машар бара а цу мехка этта политически ситуаци цхьан кога тIа яккхара а программа. НРК премьер - министра Хун Сенен принца Народом Сианукен диалог йолча хана принципиальни дешаш къоастадара тIехьа баь барт. Таханарча этапе хьалхарча плане латт Кампучерча Іаьдала керте дерригача дунено а вий кхайкаяь йола потовски геноцида режим ца оттийталга.

Советски Союза ший оагIонгахьара цига хIанз хулаш дола хувцамаш хьал а лоац, уж позитивни процесаш дIахо degIаяхкара доагIаш дола гIо а ду.

TIехьарча хана Советски Союзан азиатско - тихоокеански регионерча паччахьалкхенаштеи юкъе шинна а оагIонгахьара нийса бокъо хилара, стабильни, вIаши аьттув болча ларде леладеш дола гIулакхаш тоалуш а шерлуш а доагIа. Из да, эггара Лаккерча боараме а тIехьа, политически кантактий сфере а, иштта вIаши леладеча торгово - экономически гIулакхий даькъе а.

АТР-е СССР-е экономически а Іилман - технически а даькъе цхьана къахьегаш гIулакхаш леладеча дакъалоацаш дIахо а гIа бакхха йиш йола таронаш гу вайна. Цунна тIаерзаяь я, лоацца аьлча, Советски Союза гаьнарча малхбоален район комплексно degIайоалаяра оттаяьча паччахьалкхен программа а. Укх шера март бетта хьаяьй азиатско-тихоокеански экономически цхьана къахьегаш гIулакхаш леладелга вIаштIехьдаккхара йола Советски къаман комитет, цун декхар—СССР-ан цу региона паччахьалкхенаштеи юкъера бувзамаш degIадоаладелга. Оттаеш я degIакхувлара Азиатски банкаца а кхыча региональни организацешца а бувзамаш тассара йола планаш.

Вай хьалха а санна, къаьстта теркам тIабохийт моллагIа идейни предложенеши гуччахьа а конструктивно а ювца а ювцаш, АТР кхерамзлене дешаш къоастадара таронаш лахара. Цу хьакъехьа къаьстта дегаондало ю вай укх шера гурахьа «Азиатско-тихоокеански регион: диалог,машар, цхьана гIулакхаш леладелга» яхача, бовзаш болча политически общественни деятелаша, бизнесменаша, Іилманхоша, культура деятелаша дакъа а лоацаш Владивостоке хургйолча дунен халкъашта юкъерча форумах.

Игорь РОГАЧЕВ,
СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра заместитель.
(АПН).

ЦА МАЛАР-ВАХАРА ХЬИСАП

ХИР ХОАДАДЕ АЛКОГОЛИЗМА

Паччахьалкхено а халкъо а доккхагIа долча социальни декхарашца лоархI корта бохабу малараш мелалга юкъера дIадаккхара тIехьа лелабу къовсам. Цу къовсама керттера принцип я нах корта бохабеча маларашта тIехьа хургбоацаш, царна кхетам балар. Иштта цу къовсама юкъе доагIаш да корта бохабу малараш мелачарца машар ца хилар ду хIаране уж шийцара хийрабахар, уж цу шоай оамалах мукъабовлара царна гIо дар.

Корта бохабу малараш мелар а алкоголизм а халкъа юкъера дIадаккхара КПСС ЦК соцамаш кхоачаш а деш, цхьацца мероприятеш чакхйоахаш болх беш я Назрановски РОВД а ЦРБ наркологически кабинетаца цхьана. РОВД учете латташ, хронически алкоголизмана дарба деш ва 122 саг. Зуламаш леладарцеи общественни порядок телхаярцеи къовсам лоаттабара милицен бехктокхам боккъонца айбаро гIо де деза законность чIоагIъяра, аьнна белгалдаьккхад XIX Ерриг союзни партийни конференце.

РОВД патрульно-постовой а кхыча а службай болхлоша, общественни моттиге менна лелар бахьан долаш отделене воалаваьв укх шера 77 саг. TIехдаьккха корта бохабу малараш мелаш гуча мел ваьннар наркологически кабинете учете оттаву.

Отделе — боалабаьчарна юкъе нийслу общественно—пайдана болх бераш, дезала дай, кагийнах. Массехказа милице кхийлаволлаше а, цахаддаш корта бохабу малар мелаш, дIа мел кхаьчача довнаш доахаш лелар кагийча ийс бера да Цуров Хьамид. ХIанз из низагIа дарба дайта вахийтав.

Цуров — ГI. Ахрнева цIерагIча «Электроинструмент» завода болхло ва. Заводерча общественни организацеша бе беззача тайпара профилактически болх баьбаларе, Цуров, хетаргахьа, хIанз а ший дезалца хила мегар.

Цу тайпара никъ ба «Назрановский» совхоза болхлочун Шибилов Эдик Шихмурзиевича а. Цо а каст-каста доахар цIагIа халахетараш, довнаш, арадоахар кагий бераш. Уллувча лоалахошта, бераш деша degIача школе ца ховш дацар из, бакъда, цар кхела сагота-м хиланзар уж.

Назране ПУЖКХ болхло Фурсов Анатолий Александрович дуккхаза чукхийлар РОВД, халкъа судо итт ди ха теха чу а ваьллар, цхьабакъда, «хьаькъал чу» ванзар. ХIанз из а вахийтав ЛТП дарба де.

Фу бахьан да корта бохабу малараш мелара? Анализо хьахьокх, цхьа бахьан, маларо дег тIара сагото дIайоаккхаш, йийцъеш йола кеп оттаеш хилар долга. Из харц уйла а харц сатем а ба. Бухсоццаш, мелачоа шийна, дезала, гаргарча наха кач бала болл маларо.

Цхьаболчарна корта бохабеча маларашa гIо ду психологически новкъарленаш дIа а яьха, эмоциональни контакташ оттае. Кхычар, дуккхагIча даькъе, кхелетараша уж малараш мел, доккха хиннад тхо, къонахий да тхо, алар духьа.

Царел совгIа, кхы а дукха бахьанаш да, нах корта бохабеча маларашта «тIаувзаш». Дуккхачар, вIалла уйла а ца еш, хьаллоац долча а доацача а «бахьанаш» тIа гIолла малараш мелалга.

Корта бохабу малараш мелара нах чIоагIа тIехьабоах, балха боацаш уж мукъа болча хана царна де хIама ца корадаро. ХIара предприятеи организацеи спортивни сооруженеш яро, туризм degIакхувларо, бешамаш лелаяро чIоагIа гIо ду маларца лоаттабеча къовсама. Цу гIулакхаша атта дIайоахх дег тIара сагото, degIацара кIаьдвалар, сага бокъонца йола гIозале лу. Маларо санна зе а ца деш, цар сага лу унахцIена, массе а оагIорахьара цхьатарра degIаахар.

З. ДАСКИЕВ,
Назрановски РОВД начальника политически даькъа заместитель, милице капитан.

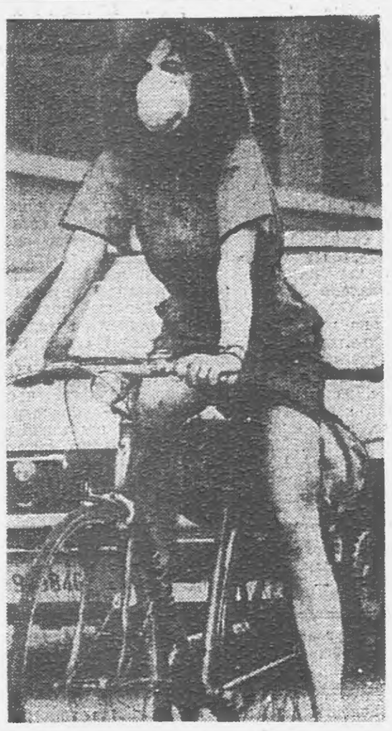

ИТАЛИ. Итале массови информаце средстваша оалаш ма хиллара, «дохьажа столице» Рме Іалам бIехдеча керттера источникаш автомобилаш я. «Веренди ди республика» яхача журнала даннеегIа городе районаш я феца азота двуокись, сангал, углерода окиса микроэлементаш лаьрхIача санитарни нормал иттаза дукхагIа йолаш. Из факт гучаяькхар моттигерча муниципалитета дIа-хьа лелача тIахьожам лоаттабеча станце. Цу хьалашка са доаха органаш лораяра индивидуальни средстваш итальянций вахаре экипировка элемент хинна дIаэттай.

СУРТА ТIА: ер итальянка Рима улицашка респиратор а елла араяла езача эттай.

ТАСС фотохроника.

ТАХАН–ФИЗКУЛЬТУРНИКА ДИ

Физкультурника ди оттадаьд 1939 шера. Цу хана денз хІара шера август бетта шоллагІча шоаттадийнахьа дездеш а да. Сага упахцІено, цун къахьегамен творческин хьинар айдара балха боккха лоархІам болаш я физкультурен спорти. 95 миллион гаргга саг цахаддаш физкультураден спортацен бувзам болаш ба.

Вай мехка предприятешка, колхозашка, совхозашка, дешара заведенешка йолаш я 270 эзар физкультура коллективаш спортивни клубаш. Мехка я 600,5 эзар тайп-тайпара спортивни объекташ. Царна юкъе я 3981 стадион, 83 эзар спортзал, 2601 нек ду бассейнаш, 102 эзар футбольни майда, 416 эзар спортивни майда, 2915 фигурни когсоалозаш хахкара майда, ниттта кхыйола спортивни сооруженеш. СССР-е 70 совгІа тайпа спорт делаю, царех эггара яьржа я йяга атлетика, волейбол, лыжни спорт, футбол, баскетбол, шахматаш. Мехка дукхагІа яржаш латт теннис, 1987 шера физкультурникий активна юкъе дера спорта цхьаькха цхьа тайпа — бейсбол, укх шера спорта цу тайпагІа чакхъьнлар хьалхара официальни яьхьаш. ХІара шера мехка чакхъювл 16 эзар совгІа тайп-тайпара спортивни яьхьаш, цу даькъе 2 эзар гаргга ерригсоюзни масштабагІа. 4 шера цкъазза чакхъювл Іай (10 — 11 спорта тайпа) яьхьаш, аххана (28—35 тайп-тайпара спорт) СССР-а халкъа спортакоманда, ТІехьарча XV Іай хиннача Олимпиаде советски спортсменаша 29 медаль яьккхар: 11 дошо, 9 дото, 9 бронзови.

Советски физкультурникий болама хьалхашка оттадаь деккар да, дукха нах юкъе а увзаш, бахача наха физкультурни кхетам балара система овлангара эргаяккхар. 1987 шера спортивни сооруженеш шерьеннаяле а, оборудованин инвентари кхоачашъаш. Физкультура хІара дийнахьа хургІолаш беш бола болх боагІача боараме бац. Бахача наха юкъе кхоалагІа дола дакъа мара дац физкультуранен спортан юкъе дакъа лоацаш. Укх тІехьарча 20 шера хьаяьяц спорте доккхий толамаш дахара эша база. Мехка яц цхьаькха а 400 метр біаьха когсоалозаш хохка нийъ бола къайла йола когсоалозаш хохка моттиг. Тоъаш яц вай хано дІа ма деккара йола лыжаш хохка лоамара трассаш, трамплинаш. Массанахьа а спортивни — унахцІено тоаяра бола болх лакхбара цхьалха йола, маьха еза йоаца, мел эшачунца Іалаш яь спортивни сооруженеш хьалъе еза, эргалькха тоае а вай хано дІадехарашка хьежжа эшачунца Іалашъе а еза хьалъяь йола зрелищни спортивни объекташ, хІаьта болх беш яраш яьсса латтаргйоацаш хІама де деза. 1989 шера оттае еза физкультурни - массовн балха керда комплексни программа.

Сеула гимнастически кІийлен тІа зрителашта тайп-тайпара латаш гургва цхьа хинна ца Іеш СССР-а, Европа, дунен чемпион вола Владимир Артемов (г. Владимир).

И. УТКИНА сурт.

(ТАСС).

Школьни реформа— массане юкъара гІулакх

ШКОЛАШ БЕРАШКА ХЬЕЖАШ Я

Сунженски района Орджоникидзевская станицерча № 3 йолча юкъерча школен дІакоаваьлча хоалуш да цига наьха саина къахьийгалга. Іалаьмате хоза, сийрда бос бола басараш хьекха, кІир теха кийчъяьй дешара кабинеташ.

Коридора чу лаьттача ведара чура во біеха, баьде цІе бос бола басар біаргадайча, хаьттар аз, школа директорга Матиев Мухьмадага. — Яр мичахьа хьокхаргда оаш, — аьнна.

Вела а къежа йоах Мухьмада: «Яр да-кх оаха укх уйнашта мел хьекхар».

Бакъда из саг теша хала долаш хІама дар. Уйнашта хьекха хиннар сийрда мора, хоза бос болаш, кІига санна къегаш басар дар. ТІехьагІа гучадаьлар сона тайп-тайпара бесаш дола кхо тайпа басари лаки вІашагІа а детташ, из бос цар хьабаьлга. ХІама бе-башха доацаш ца леладеш, шоаш хьадеча гІулакхаца безам а салоІам а болаш школа коллектив хнлар хьагойташ да из.

Из мара деций цига. Дукха хувцамаш даьд Матиева ше цу школан кулгалде вечa денз. Къаьстта дика къахьийгад дешархой а хьехархой а коллективо укх аьхки. Бокъонца юхатиллаб, тоабаьб школа тхов. Отопительни система хийца, керда уйнаш теха, тоаьй спортзал, хьалъяь йоалаш латт тир. ХІаьта школен коа эрий, саго пайда а ца эцаш йоархІаш тІаьянна илла лаьтта, хІанз аьха, тоадаь Іодиллад, цу тІа спортивни комплекс. НВП (юхьанцара біухой нийсбара) лаьрхІа база хьалъе йолаяьй.

Урокашка кийчбала а шоайла дІа-юха дагабовла, Іоховша моттиг яцар цу школа хьехархошта хьалха, геттара готта яр учительски. ХІанз коридор кІезига гот а яь, вестибюлах а дакъа хьачу а лаьца, паргІатта хургдолаш учительски цІа хьадаьд. Уйнаш доахка а денна, цхьаккха хІаман пайдана йозцача яьнна лаьтта помещени тоаяьй цар химе кабинета лаьрхІа.

Цу школе укх аьхки хьадаьраш духха да. Мишта вІаштІехьдаьннад цар из, хьан новкъостал даьд парна цу даькъе? Духхьал хьехархойн дешархойн хьинарца хьадаьд из деррига а.

ГІишлон материалаш лаха хІанз мел низкъала да цхьаннега а дувца а эшац, ховш да. Школа дешархоша шоаш гулдаь 20 тонн металлолом дІа а денна, яьхар спортивни комплексана эшаш йола турбаш. Шоаш отпускагІа боллаше а, школана ремонт ечa шоай цІагІа хьегаргдолча тайпара кхахьийгар хьехархоша Ахнев Руслан Тутовича, Расумов Исмаил Ибрагимовича, Антонов Юрий Васильевича, Болотов Владимир Владимировича, Бисоева Лейла Ибрагимовнас, Чаниева Пятимат Даудовнас, Оздоева Селима Ибрагимовнас. Цу хьехархой ше цІераш йоахаш, школа директора М. Матнева аьлар: Аз бувцараш ремонт еча дика къахьийга ца Іеш, шоай масалца дешархой дегаш а ураоттадеш ер вайна гуш мел дола хІама хозагІа хургдолча тайпара вІаштІехьдаьккхараш ба».

Дешархошта къахьегама кхетам балара даькъе а шоаш хІаман бизза дай болга гІулакх дар уж ремонт еча юкъеболабар. ТІаккха дешархоша шоаш дог раьза а долаш тІанйцар из гІулакх. 7—10 классашкара, хІара классера пхиппа-ялхялх дешархо хилар дІаьхача аьхки школе болх беш. Царна юкъера шоай хьинарца, сакхетамца белгалбаьлар 8-чен 9-чен классай дешархой Хакиева Роза, Махлоева Райшат, Цуроева Люба, Оздоева Аза, Хамхоев Руслан, Оздоев Мухьмад, Євлоев Лом-Іаьла, Шовхалов Беслан.

ДІадахача шерашка санна юстара латтанзар укх шера школа шеф йола ЧИВС № 7 йола ПМК а. Цхьаццадолча хІамашта новкъостал дир цар а.

Укх шера февраль бетте а план оттайир № 4 йолча Орджоникидзевски юкъерча школа коллективо аьхки школан ремонт чакхъяккхара-балхий. Балхаш ІадоладеІ мара ца дезаш кийчо йир бераш каникулагІа цІахецалехьа.

Дика оарцагІъяьлар школа гІулакха Сунженски мехлесхоз а. Ший ахчагІа уйнаша хьакха басар а нийцар цо.

Школа коллектив ше а дика тохаенна, бераш хІагІаэца мара ца дезаш кийчъяь. дІаоттаяьй школа. Шоай хьинар кхо ца деш къахьийгар цига дакъа доацаш хиннача дешархоша а. Школа директор Калиматова Ольга Евгеньевна цхьан дийнахьа са ца іоІаш хьалхалаьттай цу беррига балха. Цул совгІа «ЦІеча Эскара» цІерагІча колхозе къахьегаш хиннай цу школера дешара-производственни бригада.

Берий деша догдоагІаргдолаш, хоза кийчъяьй Троицкая яхача станицера барХІ шерара школа а. Сийрда, сапаргІата я классаш. Дика гІо даьд школана XIX партсъезда цІерагІча колхозо а эшача техника, ремонт яра материалаш еннай вІаштІехьдоалачогІа.

Директор Редькина Мария Михайловна керте а йолаш, педагогически коллектив болх беш хиннай ремонт чакхъяллалца. «КІаьдденнад тхо» ца оалаш, балхаш даьд цига техничкаш Зубова Нина Максимовнас, Шевцова Клавдия Григорьевнас, Хамхоева Аминат Султановнас, Кузнецова Лидия Михайловнас. Цхьанне багара доагІаш санна йоах цар: «Школьни реформа — массане юкъара гІулакх ма дий. ТІаккха дешархой безам цунна тІаГІоргболаш школа дика кийчъяр, цу реформа цхьа дакъа ма дий. Цудухьа из кхета а деш, тховаш ца кхоаеш къахьийгад оаха, вай берий деташ гІоздахар духьа».

Хоза кийчъяь, дешархошка хьежаш латт Карабулакера номераш цхьоалагІа, школагІа йола юкъера школаш, Нестеровкера барХІ шерара, юкъера, района кхыйола школаш.

«Сунжа» объединене кулгалхочо Беков Мурада бизза кхетабу школай вахара тІехьара ший бехкокхам а вайгара эстафета дІаэца езараш таханара школьникаш болга а. Цудухьа каникулаш дІайолаялалехьа, объединенена чудоагІача района боахамий кулгалхой хьатІа а бийха, царца дагаваьлар из школашта гІо дара хьакхъехьа, хьадда дІаХайтар цу гІулакха юстара латта йиш йоацалга. ГІулакх цудухьа укх шера белгала да хьалха хинначул.

ХІанз района дуккагІйола школаш ремонт яь а яьнна, берашка хьежаш я.

Х. АУШЕВА.

Спорта хоамаш

ВЕЛОСИПЕДНИ СПОРТ

Нохч-ГІалгІайчен столице чакхъяьлар профсоюзний ВФДСО республикански совета велосипедаш хохкаш хьалхавалАра хинна яхьаш. Тайп-тайпарча яхьашка велосипедаш хохкаш маІача наха юкъе хьалхаваьлар Польсков, хІаьта кхалнаха юкъе хиннача яхьашка хьалхара моттиг яьккхар Боцманова Иринас.

Цу яхьашка хьалхабаьннача велосипедистех латта вай республика команда 11 августа городе Ярославле дІаяхар, цигарча яхьашта юкъе дакъа лоацаргдолаш. Цига я Российски Федераце чемпионат. Цул тІехьагІа грозненцаш город Тамбове гІоргба велосипедаш хохкача дакъа лаца.

КІАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

ХІанз вай республика толашагІбола спортсменаш Шахтамиров Руслан, Дикаев Асланбек, Исраилов Хьусен Брянске ший лоІаме кІалтохаргах латаш котвалара йолча яхьашта юкъе дакъа лоацаш ба. Уж яхьаш ю укх бетта тІехьарча шин кІирагІа город Горьке хургйолча Ерригсоюзни шоллагІча яхьашта юкъе дакъа лацара йолча яхьашка кийчо яра.

А. АЛИЕВ.

САКЪЕРДАМЕ ХІАМАШ

ГОРОДА ЛЬВОВА 5000 ЛОМ

XIII біаьшерене аьла Галицкий Даниила Шира Русь малхбузерча доазонашка лорааяра крепость йиллай, ший виІий Лева сийна Львов аьнна цох цІи а тиллай по. ХІаьта оаькхарий паччахьа долча лома сурт городской герба тІа даькккад, тахханалца а иштта да из.

ВорхІ біаь шера Львов городской пейзажах хьакъоастаде йиш йоаца дакъа а хинна дІаэттад ломаш, лома біалгІаш барельефийн горельефийн хьисапе геттара духа я зданей фасадаш тІа, балконий консолеш я уж, цар скульптураша хозъю паркаш, общественни зданей дІачуводача моттигашка латт уж. Царна юкъе да Іохайша дагІа, наб еш ухка, кхыметтел дела къежа а ломаш. Царех дуккхадараш искусства геттара дика произведенеш я.

Эггара хьалха хьоае йоагІаш я ратуше дІачуводачара геттара хоза статуяш. ХІанз ратуше я халкъа депутатий городской Совет. ТІодашца лаьца щиташ а долаш дагІа хоза беркате ломаш хьадаь да европейски Ренессанса дикагІча традиционашка. Укхаза хьоаде доагІа, Ренессанса даьхе йолча Итале архитекторашен скульторашен безам а болаш болх баьб Львове.

Города юкъерча, Рынок майданерча геттара хозача палаццо, Венециански республика посола хьалха хиннача резиденце дагадохийт, город шерра дунен халкъашта юкъера бувзамаш долаш хинна хилар. Палаццо дІа тІа воаллача лакхехьа хІанз а гуш я веза лерхІаш хиннача Марка. Венеце патрона символ — тІодашца лаьца бнблиоалла, ткъамаш дола лом. Цу майданерча кхыча цІеп фасада тІа да велаш кІаьнк тІавагІа лом. Доккха да архитектора городской ЦІагІа дІачуводача дагІа лом.

ХІанз а ширача городе духкагІа хулаш да ломаш: цар хозъяьй ресторанийн, клубай, культура цІеной, кинотеатрий вестибюлаш. Ховш болча наха дувцачогІа. Львове тахан пхи эзар совгІа лома біалгІа я.

Олег ТОРЧИНСКИЙ. (АПН).

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА

13 АВГУСТ

В. И. Ленина цІерагІа майда. 17.00. Наурски районера художественни самодеятельноста отчетни концерт.

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІарен парк. 6.00. «УнахцІено» — яха клуб. 16.00. Теннисах йола яхьаш. 20.30. Хронико-документальни фильмаш хьокхар.

1-ча Мая цІерагІа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш хувцар. 20.00. «Орфей» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа ДК. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

С. М. Кирова цІерагІа ДК. 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека. 12.00. Игротека. 17.00. «Телата бурган» яха клуб.

Химкий ДК. 17.45. «Зуламашца лоаттабеча общественни къовсаме дакъалацар».

Пролетбата цІерагІа ДК. 13.00. Къонабарий цІей: 14.00. «Теремок» яха киноклуб». 17.00. «Берригача дезалца салоІаш да» яха дезалий цІей. 19.00. «Дикача новкъостащца цхьана» яха клуб. Тъаьиттара баьннаРашта лаьрхІа салаІара сайре.

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. Физкультурника Ден хетадаь спортивни цІей. 10.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. «ШерагІа го» яха ловзара программа. 20.00. Дискотека.

М. Горьке цІерагІа клуб. 11.00. «Сабарде Іа!» яха берий кинотеатр.

В. Маяковске цІерагІа клуб. 17.00. «КІай ладьяь» яха шахматни клуб. 20.00. Кагирхой салаІара сайре.

С. Орджоникидзе цІерагІа стадион. 9.00. Физкультурника Ден хетадаь спортивни цІей.

«Динамо» стадион. 9.00. Теннисах йола профсоюзий ДФСО йийлла яхьаш.

Ручной ловзарий стадион. 19.00. Физкультурника Ден хетадаь спортивни цІей.

КІИРАНДИ

14 АВГУСТ

В. И. Ленина цІерагІа майда. 17.00. Урус-Мартановски районера художественни самодеятельноста отчетни концерт.

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІарен парк. ГІишлонхой Ди дездеш халкъо сакъердар. 6.00. «УнахцІено» яха клуб. 14.00. «Синкъерам» къаман халхараш дезаРашта. 15.00. ДІалокх духови оркестро. 17.00. Студенчески отрядий фестиваль. 20.30. Хроникодокументальни фильмаш хьокхар.

1-ча Мая цІерагІа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкаш выставка. Книжкаш хувцар. 20.00. «Орфей» яха дискотека.

В. И. Ленина цІерагІа ДК. 11.00. «Фаьлгий а приключеней а дунен тІа». 20.00. «Ткъаьиттара баьннаРашта лаьрхІа салаІара сайре.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа ДК. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

С. М. Кирова цІерагІа ДК. 11.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека. 11.00. «Градостроителий» конкурс.

Химкий ДК. 10.30. «Спорто вайна низ алсамбаккха новкъостал дергда» яха спортивни цІей. 17.45. «Тха кІира» яха радиожурнал. «ДикагІйолча опыта адрес».

Пролетбата цІерагІа ДК. 14.00. «Теремок» яха киноклуб. 18.00. «Халкъа доттагІал — СССР низ кІийлле» яха беседа. 20.00. Дискотека.

Филофонистий клуб (Пушкина ул. 6). 10.30. Грамзаписий коллекционерий вІашагІкхетар.

М. Горьке цІерагІа клуб. 20.00. «Лидер» яха дискотека.

В. Маяковске цІерагІа клуб. 15.00. «Фаьлгий дунен тІа» яха киноклуб.

«Динамо» стадион. 9.00. Теннисах йола профсоюзий ДФСО йийлла яхьаш.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 АВГУСТ

ШОАТТА

ФИЗКУЛЬТУРНИКА ДИ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — ХІана, сендухьа.
9.05 — «Болама нхерамзле».
9.55 — «Королев». «Уж хьалхара бар» яхача циклацара документальни фильм. 1-гІа сери.
10.50 — Халкъа ашараш.
11.05 — «Уж хоза провинциалаш». Лакхерча сценарни курсий выпускникех.
12.00 — «ЦІагІара академи».
12.30 — Социализма мехкашка». Телевизионни журнал.
13.00 — «Массанена а хІарлнена а». «Тхо, кулг ца йздаьраш».
13.30 — «Хьайбай дунен тІа».
14.30, 23.20 — Кердадараш.
14.40 — «Дезала экран». «Никудышняя». Художественни фильм.
16.15 — Документальни фильм.
17.15 — «Халкъа нхоллам». Телевизионни обозрени
17.45 — Дунен халкъашта юкъера программа. Политически портрет: Раджив Ганди. Дуне долчча бесса. Телехьажархошта жоп лу.
18.45 — «Вай тІехьале». «Сотбис» Москве» Москве хиннача вай ханачра советски живописа хьалхарча дунен халкъашта юкъерча аукционах.
19.30 — ВЛКСМ 70 шу дизарга. «Конец императора тайги». Художественни фильм.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Боинхийбаршта мультфильмаш: «Пьер Гюнт», «Іиндоргіем никъ».
22.25 — «Илли-88».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — Іилма-довзийтара фильмаш.
8.50, 10.00, 10.50, 12.00, 12.20, 13.20 — Массадолчох а лоацца. «Берий книга иллюстращеш».
9.00 — Телевизионни театральни абонемент. Виктор Розови цун турпалаши.
10.05 — «УнахцІено».
11.00 — «Шера ханачаш». Август.
12.05 — «Перестройкеи бокъонаш».
12.30 — Советски поэзи. Янка Купала.
13.25 — Дин обществои. Эрсий мехко керастa ди тІаийца 1000 шу дизара цІей дездарах.
13.55 — «Гушдар — теша хала ларо».
15.00 — Тха фильмофондера. «Неаполетански иллеш дІалоьхо». Н. Огренича».
15.25 — Киножурнал.
15.35 — «Шун дехарех». Кочиевт.
16.05 — «Стадион шиворот-навыворот». Мультфильм.
16.15 — «ЦІе тоачув». («Калина красная»). Субтитращца художественни фильм.
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Спартак» — «Динамо» (Москва).
19.50 — Документальни фильм.
20.00 — Бийса даьнъала хийла шун, бераш! «Приключения Пети». Мультфильм.
20.15 — «Вятка»
20.45 — Илли оал Е. Коновас.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Доазол дехьарча фильма экран. «Ритм-1934» (ЧССР).
23.10 — Волейбол. В. И. Савина сийна дунен халкъашта юкъера турнир. Маіанах.
23.55 — Кердадараш.
00.05 — Московски дунен халкъашта юкъера дунен марафон.

14 АВГУСТ

КІИРАНДИ

ГІИШЛОНХОЧУН ДИ

I ПРОГРАММА

8.00, 23.10 — Кердадараш.
8.15 — Ритмически гимнастика.
9.00 — Документальни фильм.
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «ГІулакх ду Советски Союз!»
11.00 — «Іуйрийнара почта».
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — «Ашарий ниоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцІено».
14.45 — В. А. Моцарт. Фагота виолончелена лаьрхІа соната.
15.15 — XIX партконференце курсагІа. «Гіишлонхо».
15.50 — «Омске иллей віашагІкхетар».
17.00 — Поэзе минуташ.
17.05 — «Дийна планета». Документальни фильм. 5-гІа сери — «Бьций фордаш». (Великобритани).
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Гражданский иск». Художественни фильма премьера. 1—2-гІа сереш.
21.00 — Хз.
21.40 — П. И. Чайковске симфонеш. № 6 йола симфони.
22.40 — Футбольни обозрени.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаоттаІ»
8.15 — Іилма - довзийтара фильм.
8.30 — Портреташ. И. С. Никитин.
9.25 — «Эрудит». Іилма-довзийтара фильмаш.
10.10 — ЦІагІара академи.
10.40 — Іилма-довзийтара фильм.
11.00 — «Эрсий къамаьл». Деша мах.
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — Іилма. теори, эксперимент, практика.
13.00 — Философски беседаш. Передаче даькъа лоацаш ба: СССР философски общества президент, академик И. Т. Фролов, АН СССР член-корреспондент В. С. Степин, философски Іилмай доктор Н. В. Мотрошилова.
14.00 — Фильм—берашта. «Лялька—Руслани цун доттагІ Саньканн».
15.10 — Болама нхерамзле.
15.15 — П. Бомарше. «Безумный день» или «Женитьба Фигаро». Московски Сатира театра фильм-спектакль. Перерыве (16.50) — Реклама.
18.10 — Футболах СССР чемпионат. «Терек» (Грозный) — «Торпедо» (Кутаиси).
20.00 — Бийса даьнъала хийла шун, бераш! «Разгром». Мультфильм.
20.15 — «БАМ-ера віашагІкхетараш».
20.50 — «ХІаране денхар». Боинхийнара мультфильмаш.
21.00 — Ха
21.40 — «БіаргІех хиш Іолегап». Художественни фильм.
23.05 — Волейбол. В. И. Савина сийна дунен халкъашта юкъера турнир. Маіанах.
23.50 — Кердадараш.

15 АВГУСТ

ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «Гражданский иск». Художественни фильм. 1 сери.
9.40 — «Артисты цирка Ермоловы». Фильм-концерт.
10.25, 15.30, 17.00 — Керда хоамаш.
10.35 — Футболагіа ловзарах йола дувцар.
15.45 — «Пятилетка: гІулакхаши нахи». «Коллектив тийшар» яхача документальни фильма премьера.
16.15 — «Со, хьо, дерригаш цхьана».
17.05 — Инде къаман цІейга — ший лоІаме хилара Денга, «Страна на марше». Документальни фильм (Инди).
17.35 — Фольклора дунен халкъашта юкъера фестиваль. Коломенскера цІей.
18.35 — «Бурдолгех дола фаьлгаш». Мультфильм.
18.45, 23.40 — «Тахан дунен тІа».
19.05 — Поэзе минуташ.
19.15 — «Ловзаш бараш».
20.00 — «Мишта дах хьо, театр».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.00 — Ха.
21.50 — «Елена Образцовай безами балеи» яхача фильма-монографе премьера.
23.50 — Шахматаш. СССР чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Свидание с вальсом» Фильм-концерт.
9.05 — «Травяная западенна». «Подаренка» яха мультфильмаш.
9.40 — «Усть-Урт яхача лоаман къайле». Іилма-популярни фильм.
10.00 — «Эрсий мотт».
10.30 — «Катицара ахма» яха берашта йола фильм (ЧССР). 1. 2 сери.
11.25 — «О, лоза!» яхача документальни фильма премьера.
12.05 — «Семен Дежнев». Субтитращца йола худсжественни фильм.
13.20, 22.45 — «Керда хоамаш».
13.25 — «ЦІера наьнъаш» яхача телефильма дийнахьара сеанс. 3 сери.
14.55 — «Конштеау» яхача фильма-концерта премьера.
17.55 — «Керда хоамаш» (нохчий меттала).
18.00 — «Дой баьрешка хьеж». Телефильм.
18.20 — «Баркал! Бокнъала а!».
18.50 — «Негатив».
19.05 — «Нохч-ГІалгІайче». Информационни программа.
19.20 — Мультфильм.
19.30 — «ЦІе тІаьсі!». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Дийна планета». Художественни фильм. 4 сери. «Джунгли» (Великобритани).
22.55 — «Іуйрийнара почта» (юхадувцаш) яха музыкальни передача.

РАДИО

13 АВГУСТ

ШОАТТА

ФИЗКУЛЬТУРНИКА ДИ

7.15 — Хьайбаш леладераш подрядагІа болх беш ба.
7.30 — «УнахцІено» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
7.50 — Передачай программа.
7.55 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Реклама.
11.00 — «Школьни глобус».
11.30 — 12.00 — Салаійтарах барнал хилда.
12.30 — «Сатирически микрофон» (гІалгІай меттала).
12.50 — «Кердача тайпара болх бе уйла е еза» (нохчий меттала).
13.05 — 13.15 — Реклама.
15.15 — Физкультурника Ден хетадаь концерт.
16.00 — Хозрасчет дегІаахар сихдара стимул. Хаоттам.
16.15 — 17.00 — «Кавказа Іуйренаш» яха радиожурнал.
18.00 — 19.00 — «Музыкальни почта».

14 АВГУСТ

КІИРАНДИ

ГІИШЛОНХОЧУН ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — 9.00 — Тха моаршал дІаэца.
11.20 — 12.00 — Гіишлонхочун Денна хетадаь концерт.
15.15 — 15.30 — Вай лоалахой болча. Къулбаседа-ХІирийченера передача (гІалгІай меттала).
16.00 — Литературни НохчгІалгІайче. Хаоттам.
16.30 — «Къона тІехьо» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 — Вежарашха йолча. ХІирийчен ашараш.
17.15 — 18.00 — Иллеца доттагІал долчарна лаьрхІа концерт.

15 АВГУСТ

ОРШОТ

7.45 — 8.00 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала). Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — КПСС XXVII съезда решенеш — вахара! «ХІара дезала квартира» (гІалгІай меттала).
8.35 — 9.00 — Іуйрийнара концерт.
9.15 — «Творчеси хІама лохаш (нохчий меттала).
9.30 — Радиоладугіархой письмоех (гІалгІай меттала).
9.45 — 10.00 — «Цу цІимхьрча дийнахьа» Х. Муталиева поэма. (гІалгІай меттала).
15.15 — Кагирхойн хан» (нохчий меттала).
15.35 — 15.45 — Реклама.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Нохч - ГІалгІай радио телевиденен ансамблем, цун селисти концерт.
16.30 — «Саги закони» яха радиожурнал (нохчий меттала).
16.50 — 17.00 — Музыка.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

СА ЛОАЛАХО

ДУВЦАР

Са лоалахо Дача раьла вац къаракъа а алкоголизмана а духьала массне кьовсам лоаттабе беза, яхаш дувцачоа. Фуннагіа хІама дича а, маларах кхийттача мара самукъа мича доал е жерочунца бегаш беча а, е сарахьа новкъостащца салаІа хайча а.

— ХІаьта, малар дІадаькхача паччахьалкхенна а хьоькха ма кхетаргбий, — кхы дІахо а къар ца вала гІерташ дувц Дачас.

— Дош дий из, сарралца балха а хинна, ший фусаме чувоагІаш, цхьа 100 грамм яккха моттиг йитаяц, яхалга? Къавелча а кхуврдолаш хІама деций — сесага коча юх а лаьца, цІагІа-вагІалга?, —яхаш лувш ва из.

Из маварра вувца дуккха масалаш эш. Цун вахаре уж шортта да. Бакъда, ала йиш — яхаш лувш ва из.

Дикача балха тІа ва Дача. Амма, сона вовзача ткъаьх совгІача шера молаш а цо ше ма яххара цунца мара самукъа ца доалаш а хьавенав из. ХІара дийнахьа балхара ваьлча, хьанйца ахчан кепиг фусамнанна біарга ца дойташ, ше санна барий тоабаца «Пивной» вахе мара, сарахьа цІаверзац из. Иштта Дачий яр къонал а.

Шийга аз хаьттача, тха нанас а аьлар: «Ше моларг хилча денз молаш а, сакъердаш а, ший дезала доал ца деш а хьавенав из». Маларо ханал хьалха къаваьв из саг. ХІаьта хІанз а сона юхь-духьала латт Дача сайрийна кад а менна, бага гІаьле а елла, ше вахача коа текхаш лийнна ха.

Цкъа цар ковна улув гІолла тІехьяьнна дІайодача цхьан кхалсаго аьлар: «Ма дика да-кх хьо са цІагІа чуноагІаш воацаш». Цу хана Дачийна тІехьа хьежаш латтар со а са лоалахо ЗулпаІа а.

Къахетар тхона кхы дуне ца гуш, ханал хьалха къаеннача Дачий сесагах Залпаіех. Хийла Дачас ара а йыккхе, ший зІамагІдола берг мархІ а делле, когашдахар улув а даькккхе, ена бийса йыккхаяр цо со йолча. Мел хий ихад цун біаргех? ЦІаяха даь ціа а доацаш, кхы маьрціаьша доал а ца деш, паччахьалкхено берашта лучча пособех царна гІийло сискал а телаш, дІаихай Залпаіий кьонал а шераш а. Из хьогаш яр ший кхинах Зурайх. Цун цІенда, зІамагІвола маьр-воша молаш вацар. Цар цІен че а дика тоаяь яр — мебель, сесага а берашта а тІадувха шортта барзкъаш дар, хІаьта вокхагІволча веший дукха бала болаш а вацар зІамагІа вола воша. Шин-кхаь шера цкъа ціаьхха нийслора маьр-воша аккар наІар тІа вар. Увза а луш, Залпаіа ший бала бувца йолаелча, харцахьа хьожар из. Берашта кара а кхайде, ваьле дІаводар. Цул тІехьагІа ши шу а кхо шу а доалар маьр-воша аккар наІарга ца воагІаш. Иштта гІулакхаца яр Залпаійца зІамагІйола кхи а. Наггахьа, базар тІа кхийттача, йист хила а яшацар из маьр-веший сесагага.

...Маьрціажел тІехьагІа дар из. Массавар сайрийна чувийрза хІама а йна. Іовижа кийчлуш хула ха яр. ЦІаьхха берий мухь хезар сона Дачар коара. Чехка уж болчахьа яхар со. Сона дайра укх тайпара сурт: карта уллув гІийло елхаш латтар Залпаіа, хІаьта цунна тІаетталуча йоккхагІйолча йийнго наьнага хетар:

— Мама, фу дир хьона папас? ТІехьара а ювргьякх хьо цо. ВІалла кьнйтІера-м яргьяц хьона со цунна.

Бакъда, Дача-м кухне латтача дивана тІа віаьхвенна уллаш вар, ший баге а етташ.

Юхкера а кхийтар со хиннаЧох. Бераш Іо а дувшадаь, чувенача укхунна дулхи берхІеи Іо а оттадаь, чай дотта Залпаіа пишкагахьа йийрзача, ший бе яьлла тІехк лостаяь сесага техаяр Дачас. ХІаьта тІехк кертах кхийттаяр, цун корта а боаттІабеш.

Цох кхераенна. аз аьлар Залпаійга милице телефон а техе, дІа хьана вигийташ Іа из. Амма, хала са а тохаш, сесаго дехар дир: ма делахь из. Со цун даси вошаси юврГья. Из вошас кІалхар ма воаккхаргвий, хІаьта тхо хІалак хинна даьннад. ХІама дергдац кхете кхетаргва, ца кхете, де хІама дац. ДІаяла, хІама дергдац, хІанз наб кхетаргья цунна. Тховсара-м кхы хІаман новкъа вацар из.

Хьалха санна паргІато яц хІанз моларашта. ЛаьгІлуш доагІа цар мугІараш. Замано хувцамаш даьд Дачар вахаре а. Дукха маларах веттавала вахьац из хІанз. Сатем эттаб дезала юкъе а. Кхы довнаш хилац коа а.

Хьалха хиннар ийрча тІа хилча санна хет дезала. Цар оамалашка, дегашка во лер йинтай къаракъаца гаргало лелаяьча дас. Эггара доккхагІдола зе из да Кхетийхьогі цунах Дача а, из санна бараш а? Хала да цу хаттара къаьстта жоп дала. Амма цаІ да шеко йоацаш: цар ха дІаяьннай. Дика а да из дІаяьнна.

А. АРСАМЕРЗАЕВА.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехкокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышлениностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

СФ05210. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2679.